

Torsdagen den 21 januari

Kl. 12.00–15.16

---

§ 1 Avsägelse

Tredje vice talmannen meddelade att *Sara Karlsson* (S) avsagt sig uppdraget som suppleant i EU-nämnden.

Kammaren biföll denna avsägelse.

§ 2 Anmälan om fördröjda svar på interpellationer

Följande skrivelser hade kommit in:

Interpellation 2015/16:302

Till riksdagen

Interpellation 2015/16:302 JAS

av Stig Henriksson (V)

Interpellationen kommer att besvaras tisdagen den 9 februari 2016.

Skälet till dröjsmålet är tidigare inbokade resor och engagemang.

Stockholm den 19 januari 2016

Utrikesdepartementet

Mikael Damberg (S)

Enligt uppdrag

Håkan Åkesson

Expeditionschef

Interpellation 2015/16:310

Till riksdagen

Interpellation 2015/16:310 Försenade EU-ersättningar

av Anders Forsberg (SD)

Interpellationen kommer att besvaras tisdagen den 2 februari 2016.

Prot. 2015/16:56
21 januari

Skälet till dröjsmålet är tidigare inbokade resor och arrangemang.
Stockholm den 19 januari 2016
Näringsdepartementet
Sven-Erik Bucht (S)
Enligt uppdrag
Fredrik Ahlén
Expeditionschef

Interpellation 2015/16:311

Till riksdagen

Interpellation 2015/16:311 Förändringar inom Livsmedelsverket
av Jonas Jacobsson Gjörtler (M)

Interpellationen kommer att besvaras tisdagen den 2 februari 2016.

Skälet till dröjsmålet är tidigare inbokade resor och arrangemang.
Stockholm den 19 januari 2016
Näringsdepartementet
Sven-Erik Bucht (S)
Enligt uppdrag
Fredrik Ahlén
Expeditionschef

§ 3 Anmälan om faktapromemorior

Tredje vice talmannen anmälde att följande faktapromemorior om förslag från Europeiska kommissionen hade kommit in och överlämnats till utskott:

2015/16:FPM43 Ändring av förordningen för Europeiska sjösäkerhetsbyrån (EMSA) *KOM(2015) 667* till trafikutskottet

2015/16:FPM44 Förslag om ändringar i kodex om Schengengränserna gällande slagningar i databaser vid yttre gränskontroll *KOM(2015) 670* till justitieutskottet

2015/16:FPM45 Förslag till förordning om en europeisk gräns- och kustbevakning *KOM(2015) 671* till justitieutskottet

§ 4 Ärenden för hänvisning till utskott

Följande dokument hänvisades till utskott:

EU-dokument

KOM(2015) 670 och *KOM(2015) 671* till justitieutskottet

Åttaveckorsfristen för att avge ett motiverat yttrande skulle gå ut *den 15 mars*.

Anf. 1 Statsrådet SVEN-ERIK BUCHT (S):

Fru talman! Åsa Coenraads har frågat om jag avser att arbeta för en genomförbar licensjakt under 2016. Hon har vidare frågat hur jag avser att upprätthålla förtroendet för svensk vargpolitik när regeringen kommer med dubbla budskap.

Christian Holm Barenfeld har frågat hur jag avser att agera för att licensjakten 2016 ska bli av och för att den inte ska försenas och förhindras genom omfattande överklaganden framgent. Eftersom de två interpellationerna delvis behandlar samma fråga besvarar jag dem i ett sammanhang.

Jag anser inte att regeringen kommer med dubbla budskap. Beslut om licensjakt och skyddsjakt efter varg tas av ansvariga myndigheter. I oktober 2014 delegerade Naturvårdsverket rätten att besluta om licensjakt efter varg till länsstyrelserna i mellersta rovdjursförvaltningsområdet.

När det gäller licensjakten 2016 har berörda länsstyrelser beslutat att totalt 46 vargar får fällas. 20 vargar får fällas i Värmlands län, varav sex stycken i ett revir på gränsen mellan Värmlands län och Örebro län, likaså sex stycken i Västmanlands län respektive Gävleborgs län samt åtta vargar i Dalarnas län. Jag har förtroende för ansvariga myndigheter.

Licensjakten 2016 är som ni säkert känner till nu avslutad i Gävleborgs län och Dalarnas län, och flertalet vargar har fällts. Jakten i Värmlands län, Västmanlands län och Örebro län är tills vidare stoppad av domstol.

Den 18 december 2015 tog Högsta förvaltningsdomstolen ställning till om ett beslut om licensjakt efter varg som fattats av en länsstyrelse och därefter har överklagats till Naturvårdsverket kan tas upp till prövning av domstol, trots att det enligt jaktförordningen inte får överklagas. Högsta förvaltningsdomstolen har funnit att överklagandeförbudet i jaktförordningen står i strid med EU-rätten, såvitt det gäller beslut om jakt efter en art som skyddas av art- och habitatdirektivet. Jaktförordningen kommer i vinter att ändras i enlighet med Högsta förvaltningsdomstolens beslut.

Anf. 2 ÅSA COENRAADS (M):

Fru talman! Jag vill tacka ministern för svaret.

Jag skrev interpellationen strax före jul, på en mycket besynnerlig dag. Först gick landsbygdsministern ut och informerade om att det skulle bli licensjakt på varg under 2016, och bara två timmar senare gick miljöministern ut och berättade att samma beslut kunde överklagas. Jag valde att lyfta upp frågan om licensjakten redan då, eftersom jag var oroad över att situationen skulle bli precis som den nu har blivit.

I mitt hemlän Västmanland är licensjakten på varg nu fördröjd. Det ser inte ut att bli någon jakt över huvud taget i år. Vi vet av erfarenhet att överklaganden tar lång tid, och den tid då det finns möjlighet att jaga varg är snart över.

Ministern lämnar tyvärr många av mina frågor obesvarade. Med tanke på svarets längd finns det därför anledning att fördjupa den här diskussionen något.

Det finns två riksdagsbeslut om regional förvaltning av våra rovdjur. Ett är från 2008/09, och ett är från 2012/13. Nuvarande regering har inte kommit med andra förslag än dessa till riksdagen. Jag utgår därför från att de beslut som är tagna i denna kammare fortfarande gäller. De innebär att

rovdjursbesluten ska tas närmare de människor de berör, och viltförvaltningsdelegationerna ska i processen få ökat inflytande över den lokala förvaltningen.

Under riksdagsdebatten 2013 sa Socialdemokraternas dåvarande representant att de välkomnade ökat inflytande över rovdjursdebatten. Så sent som i en debatt i valrörelsen 2014 sa statsminister Stefan Löfven att det ska gå att genomföra licens- och skydds jakt på varg.

Efter detta har jag hört landsbygdsministern och miljöministern – som nu ingår i samma regering – bråka öppet i både nationella tidningar och radio om det över huvud taget ska vara tillåtet med jakt på varg. Landsbygdsministern och miljöministern skrev för snart ett år sedan en debattartikel tillsammans i vilken de aviserade att viltförvaltningsdelegationerna skulle ses över.

Sedan dess har det varit tyst i frågan om viltförvaltningsdelegationernas uppdrag. Den enda rimliga analys man kan dra av detta är att Socialdemokraterna har gett vika för Miljöpartiets politik och att det numera är Miljöpartiet som bestämmer över svensk viltförvaltning.

Frågan om varg engagerar och oroar människor som bor i våra vargtätaste områden. Vi har en stadigt ökande vargstam i Sverige, en stam som vi nu inte kan förvalta lokalt. Det är en stam som Miljöpartiet bestämmer över, sittandes på läktaren i Stockholm.

Vi ser hur företagare efter företagare sakta lägger ned sina verksamheter i rovdjurslänen och hur landsbygden avfolkas än mer, på grund av regeringens oförmåga att komma överens.

Jag tycker att ministern är otydlig i sitt svar. Han svarar inte heller på hur han och regeringen ska arbeta för en genomförbar licensjakt under 2016. Jag ställer därför mina frågor en gång till och hoppas på mer konkreta svar från ministern.

Hur avser statsrådet att arbeta för en genomförbar licensjakt under 2016 i alla län som var utpekade från början? Hur avser statsrådet att upprätthålla förtroendet för svensk vargpolitik?

Anf. 3 CHRISTIAN HOLM BARENFIELD (M):

Fru talman! Jag skulle som sig bör vilja tacka landsbygdsministern för svaret på min interpellation, även om svaret lät sig dröja ett bra tag. Tanken är att interpellationer ska besvaras inom två veckor. Det är nu två månader sedan jag lämnade in min interpellation. Svaret har alltså dragit över den rekommenderade tiden rejält.

I denna aktuella och för många väldigt viktiga fråga blir det lite extra tråkigt, eftersom interpellationen skrevs när besluten om vargjakten kom från länsstyrelserna, och nu har jakten på varg varit igång i nästan tre veckor. Rättare sagt skulle den ha varit igång i Värmland, Örebro och Västmanland. Men ännu har inget besked om vargjakten kommit, eftersom besluten har överklagats. Och vargjakten ska vara slutförd senast den 15 februari.

Jag ställde denna fråga till ministern då jag, givet de diskussioner som hade skett och vad jag hade kunnat följa i medierna, oroades av regeringens otydliga men också minst sagt dubbla budskap, vilket min kollega Åsa Coenraads också var inne på.

I sitt svar anser inte ministern att regeringen har olika budskap, men man behöver inte gräva speciellt djupt i arkiven för att hitta inlägg med djupt splittrade åsikter i frågan mellan å ena sidan Sven-Erik Bucht och å andra sidan Åsa Romson, det vill säga Socialdemokraterna å ena sidan och Miljöpartiet å andra sidan. Det är bara att beklaga att Romson så tydligt kört över landsbygdsministern och att han tyvärr har lagt sig platt. Det är tydligt att det är Miljöpartiet som styr regeringens rovdjurspolitik och hanteringen av vargfrågan.

Det är olyckligt för en regerings trovärdighet att sprida ett budskap före valet, strida efter valet och sedan leverera något helt annat än det som det största partiet gick till val på. Att säkra en trovärdighet för nuvarande regering är inte min uppgift, och det kommer jag givetvis inte heller att göra. Däremot oroas jag över den utveckling som vi just nu ser i den svenska rovdjurspolitiken.

Alliansregeringen såg till att flytta ned makten och inflytandet över rovdjurspolitiken till regional nivå, så att besluten skulle fattas så nära dem som berörs som möjligt och också där den största kompetensen finns.

Fru talman! Det var därför som alliansregeringen föreslog att en jaktmyndighet skulle inrättas och som riksdagen fattade beslut om förra året och tillkännagav regeringen.

Den 10 december 2013 beslutade riksdagen dessutom om en rovdjursproposition där det bland annat stod att vargens referensvärde för en gynnsam bevarandestatus när det gäller populationen i Sverige, med utgångspunkt i Skandulvs redovisning av minsta livskraftiga population om 100 individer, ska vara 170–270 individer samt att vargstammens koncentration ska minskas där den är som tätast.

Vi vet inte exakt, men i dag uppskattas antalet vargar uppgå till åtminstone 460 vargar i Sverige. Det är mer än dubbelt så många som riksdagen har beslutat om. Ungefär hälften av dessa vargar finns i mitt hemlän, Värmland.

Men ingenting har skett från regeringens sida. Man kan därför undra om regeringen alls anser att riksdagens beslut är värda något. Riksdagen är ju trots allt Sveriges högsta beslutande politiska organ.

Det oroar mig på kort sikt att jakten nu står still och att vi har en växande vargpopulation. Jag vill därför ställa några ytterligare frågor till landsbygdsministern:

Hur ska landsbygdsministern agera för att licensjakten på varg ska bli av 2016 enligt vad som har beslutats av länsstyrelserna i de län som detta gäller? Hur ska det fungera under kommande år? Och hur ska landsbygdsministern se till att riksdagens beslut efterlevs?

Anf. 4 EMMA NOHRÉN (MP):

Fru talman! Tack, landsbygdsministern, för svaret på interpellationen! Tack också Åsa Coenraads och Christian Holm för att ni har tagit initiativ till den här debatten.

Jag undrar dock om Moderaterna inser att vargen är skyddad av art- och habitatdirektivet. Det är alltså ett EU-direktiv, och det gör att vargen har en särskild skyddsstatus. Då gäller också andra regler än för annat jaktbart vilt.

Moderaterna för annars alltid i alla sammanhang en EU-politik som EU ska bestämma om och att vi inte ska ha nationella regler. Men här frångår man detta och tycker att Sverige självt ska bestämma, trots att vi har en art som är skyddad av art- och habitatdirektivet.

Precis före jul var jag med i en interpellationsdebatt som var initierad av er partikamrat Ulf Berg då vi diskuterade just överklagandeprocessen. Ulf Berg sa då att om domstolen kommer fram till att vi bryter mot EU-rätten när det gäller hur överklagandeprocessen ska se ut, då får vi laga efter läget. Efter det kom domstolarna fram till att det inte är förenligt med rättspraxis att beslut om vargjakt inte går att överklaga till domstol. Och nu är vi där.

Jag tror inte att någon här inne vill att vi politiker ska bestämma över domstolarna. Jag skulle gärna vilja veta hur Moderaterna ser på att vi politiker skulle bestämma över domstolsbeslut.

Anf. 5 Statsrådet SVEN-ERIK BUCHT (S):

Fru talman! Jag vill först beklaga, Christian Holm Barenfeld, att interpellationen blev sent besvarad. Å andra sidan har vi under den senare tiden fått ny kunskap som i alla fall för mig och regeringen är väldigt värdefull. Vi har kunskap om att det högsta juridiska organet, Högsta förvaltningsdomstolen, underkänner den förordning som alliansregeringen satte på plats. Det är lite märkligt att Moderaterna ifrågasätter expertkunskapen här i dag. Att alliansregeringen var så slarvig och inte säkerställde saken rättsligt när man införde en ny förordning är anmärkningsvärt. Man fastställde också en nivå för gynnsam bevarandestatus på 170–270 vargar utan att ha en djupare vetenskaplig analys bakom. Det kan i sig också betraktas som lite anmärkningsvärt.

Detta har lett till oordning i jakten på varg. Det har varit oordning i de här frågorna under hela alliansregeringens regeringsperiod. Det är bara att titta på historiken: avbrutna jakter, överklaganden med mera. Detta har nu den här regeringen fått ärva. Vi fick ärva den oordning i dessa frågor som man ställde till med i jaktförordningen. Det gäller nu att återställa förtroendet för vargpolitiken i Sverige, och det är regeringens ambition. Där är jag och miljöminister Åsa Romson helt och hållet överens.

Det ska vara ordning och reda. Det ska vara klart och tydligt hur rättsprocessen vid överklagande ska hanteras. Då måste man faktiskt lyssna på det högsta expertorganet som vi har i dessa frågor, Högsta förvaltningsdomstolen.

Vi kommer att sätta en ny förordning på plats som är rättssäker. Det har också tagits fram två vetenskapliga djupa rapporter som har sammanställts oberoende av varandra, en svensk och en amerikansk. De har kommit fram till att en gynnsam bevarandestatus är 300 vargar med en invandrad individ vart femte år för att man ska kunna behålla genetiken. Vid den senaste räkningen fanns det 415 vargar, alltså betydligt fler än dessa vetenskapliga undersökningar har visat. Under de senaste fem åren har det kommit två invandrade individer som också uppfyller genetiken.

Vargjakten har kommit igång och till och med avslutats i Dalarna och Gävleborg. Däremot är den av domstol stoppad i vissa delar av landet, och jag som statsråd tänker inte gå in i en rättslig process. Då är jag övertygad om att såväl Coenraads som Holm Barenfeld skulle anmäla mig för KU omgående. Så det kan ni inte lura mig till.

Men en sak ska jag lova er. Det ska bli ordning och reda på det här. Alliansregeringen ställde till med en oreda, och det får människor ute i bygderna leva med hela tiden, inte minst i Värmland.

Prot. 2015/16:56
21 januari

Svar på
interpellationer

Anf. 6 ÅSA COENRAADS (M):

Fru talman! Jag får tacka ministern för hans svar, men jag beklagar att jag fortfarande inte fått svar på mina frågor. Kommer det att bli någon jakt på varg i år, eller hur avser ministern att upprätthålla förtroendet för den svenska rovdjurspolitiken?

Ministern har en tendens att fortfarande uppehålla sig kring överklagandeprocessen i stället för att hitta lösningar för den svenska rovdjurspolitiken framöver. Jag har den största respekt för att rättsväsendets processer behöver ha sin gång, men just nu gömmer sig regeringen bakom Högsta förvaltningsdomstolen utan att komma vidare i frågan. Det är beklagligt av flera olika anledningar.

Hur tänker ministern framöver upprätthålla den av riksdagen fastställda nivån, en vargstam på 170–270 individer? Låt oss anta att Högsta förvaltningsdomstolen fortsätter att göra så som de har börjat göra nu, det vill säga att vi inte får någon licensjakt på varg. Hur avser regeringen då att gå vidare för att följa riksdagens fastställda beslut om nivån på vargstammen?

Hur avser regeringen och framför allt landsbygdsministern att förklara för människor runt om i vårt land, i synnerhet i våra rovdjurstätaste områden, att man fortfarande ska kunna leva, bo och verka på landsbygden, bedriva tamdjursskötsel och jaga med löshund, vilket vi har en lång tradition av i det här landet? Eller är det så att det är Miljöpartiet som bestämmer i regeringen över landsbygdspolitiken och rovdjurspolitiken, när vår landsbygd saktas avfolkas och växer igen? Det ska vara ordning och reda i svensk lagstiftning, men vi måste ha politiker som vågar ta tuffa beslut och komma med nya förslag om hur vi ska gå vidare i denna fråga.

Anf. 7 CHRISTIAN HOLM BARENFELD (M):

Fru talman! Min oro för såväl årets som kommande års vargjakt känns tyvärr befogad. En stor del av årets vargjakt är redan förbi. Större delen är, som även ministern sa, stoppad av domstol och försenad. Jaktperioden närmar sig raskt slutpunkten, och det är beklagligt.

Självklart ska vi lyssna till våra rättsinstanser. Det har vi varit tydliga med. Utifrån det får vi senare fatta beslut.

När man tar del av de många olika uttalanden som gjorts av våra statsråd i medier och här i kammaren blir det tydligt att det är ett virrvarr i Regeringskansliet. Det tror jag att det är viktigt att vi berättar, för det kan vara någon som läser protokollen från riksdagen vid ett senare tillfälle. Vi har också besökare på läktaren, och det finns lyssnare och tittare som tar del av debatten på webben eller tv.

Frågan är känslig. Under en pågående intervju i november meddelade en ledamot som närvarar här i kammaren i dag, Isak From: ”Jag fick just nu ett sms som säger att vi inte ska säga någonting utan bara hänvisa till regeringskansliet.”

Vi har sedan tagit del av att landsbygdsministern själv konstaterat att rovdjurspolitiken ligger hos miljöministern och att ansvaret för jaktfrågor ligger hos honom, som har en helt annan syn än Åsa Romson på detta. Landsbygdsministern har sagt: Ja, jag har givetvis respekt för att hon har

en annan syn på det. Men vårt beslut, vår hantering, grundar sig på det jag säger, på riksdagens beslut. Vi har ingen anledning att ifrågasätta Naturvårdsverkets beslut i dag om att delegera detta till länsstyrelserna. Det grundar sig på fakta och lagstiftning och på EU:s art- och habitatdirektiv.

Därför ter det sig relativt märkligt när samme landsbygdsminister står här i talarstolen och säger att det inte finns några olika åsikter inom regeringen. Det har kommit fler intervjuer som tydligt visat på att man på olika sätt måste rätta sig efter att det är mer än ett parti i regeringen. Jag har en hel rad exempel. Jag skulle nog nästan kunna omsätta ett helt pappersbruk i utskrifter om jag skulle skriva ut alla de uttalanden som visar på att miljöministern och landsbygdsministern har helt skilda uppfattningar i frågan.

Rättsinstanserna finns, och riksdagen och politiken finns. Givetvis ska de gå hand i hand. Vi ska följa lagen. Men regeringen måste också kunna peka, visa vägen och säga vad man vill. Det går inte riktigt att få ett besked från regeringen om vad man egentligen vill och vem det är som styr. Just nu upplever jag att det finns en Romson-effekt. Det känns som att det är Åsa Romson som styr vad gäller jakt- och rovdjursfrågor i svensk politik.

Hur ska vi då agera framdeles? Hur avser statsrådet att göra, givet att man ändå vill att detta ska gå att överklaga? Långt innan Högsta förvaltningsdomstolen kom med sitt beslut sa både landsbygdsministern och miljöministern att man vill att besluten ska överklagas i domstol. Nu är vi där, och det kommer sannolikt att ske även i höst. Hur ska vi då se till att det blir en snabb process? Risker är att det blir ett obstruerande i olika överklagandeinstanser varje år, att man ser till att fördröja jakten så att den inte kan genomföras. Hur ska landsbygdsministern se till att processen snabbas på, att beslut kommer snabbt och att vi kan få jakt på varg även i framtiden över huvud taget?

Anf. 8 EMMA NOHRÉN (MP):

Fru talman! När man lyssnar på debatten framgår det att Moderaternas viktigaste syfte inte är att bringa klarhet i frågan utan att så split i regeringen.

Vargen tillhör art- och habitatdirektivet som ligger under naturvården och under klimat- och miljöministern. Jaktfrågorna ligger under landsbygdsministern. Det är alltså två ministrar som delar på detta. Vi har en oreda. Precis som ministern sa har vi ärvt den. Tidigare regeringar har tagit beslut som inte varit förenliga med vare sig EU-rätt eller rättspraxis. Den här regeringen har nu att bringa klarhet i detta.

Men ingen är betjänt av att det blir snabbt och fel. Det har kommit utredningar som vi tillsatt. Man ska nu se till att omsätta dem i praktik och använda dem för att gå vidare med vargfrågan. Att i det här läget, efter ett beslut som kom precis före jul, tro att man skulle kunna ha en lösning på plats i dag vore väldigt fel.

Däremot måste vi se till att vi har jobbat fram lösningar och har dem på plats. Alla är betjänta av att vi löser detta. Frågan behöver lösas – för vargens skull, för människorna som bor på landsbygden och för att vi ska kunna gå vidare och se till att vi har en gynnsam bevarandestatus för vargen och att vi kan leva tillsammans med vargen.

Anf. 9 MIKAEL DAHLQVIST (S):

Fru talman! Jag tackar Sven-Erik Bucht för hans svar angående rovdjurspolitiken. Jag vill också säga att det är roligt att även Christian Holm Barenfeld engagerat sig i vargfrågan.

Rovdjurspolitiken, speciellt vargpolitiken, har förföljt mig under många år, framför allt som tidigare kommunalråd i Hagfors kommun, som är en av de vargtätaste kommunerna i landet. Jag har på nära håll följt och engagerat mig i frågan. Den berör många på olika sätt. Frågan hanteras och bereds inte bara av jägare, utan lika mycket av näringen, exempelvis fårnäringen. Det har tyvärr även hänt att tamhundar, sällskapshundar, blivit tagna när de varit ute på promenad i skogen.

Jag blir dock lite fundersam när jag hör bristen på ödmjukhet i frågan, framför allt från Christian Holm Barenfeld men även från Åsa Coenraads. År 2006, när alliansregeringen tillträdde, hade vi ca 50 vargar i landet. År 2014, när alliansregeringen avgick, hade vi 400 vargar i landet. Hanteringen av frågan har varit obefintlig under åtta år. Det är därför spännande att man har så stora förhoppningar på att vår regering ska komma igång snabbt.

Det är jättetråkigt att underlaget till beslutet om nuvarande rovdjursproposition var så dåligt underbyggt, precis som Sven-Erik Bucht säger. Jag kommer mycket väl ihåg att många redan då varnade för konsekvenserna av att det juridiska inte var utrett. Jag vill fråga både Christian Holm Barenfeld och Åsa Coenraads: Vilka möjligheter till överklagande anser ni att det ska finnas i en rättsstat? Hur anser ni att frågan ska hanteras?

Jag tycker att regeringen nu ska ta fram en process och ett förslag som möjliggör den här cirkusen. Vi hade ett stopp för vargjakt 2014. Kommer ni ihåg det? Detta var inte nuvarande regering skyldig till utan snarare dåvarande regering. Det blev ett stopp på kvällen för dem som skulle gå ut och jaga dagen efter.

Jag har en fråga till dig, statsrådet Sven-Erik Bucht. Hur tänker du dig den juridiska processen, och hur tänker du gå vidare med den frågan? Vad innebär det att jaktförordningen kommer att ändras enligt Högsta förvaltningsdomstolens beslut? Hur tänker regeringen gå vidare i frågan?

Detta är en viktig fråga som vi måste hantera snabbt och effektivt speciellt i de län som har mycket varg. Jag kan konstatera att vi alla har varit lite grann kockar i soppan. Vi behöver få verkstad. Det är viktigast för folket och för att få trovärdighet igen.

Anf. 10 ISAK FROM (S):

Fru talman! Tack, landsbygdsministern och interpellanterna, och ett särskilt tack till Christian Holm Barenfeld för att han apostroferade mig och fick upp mig i debatten. Det är kanske viktigt att göra ett par klarlägganden.

Som Mikael Dahlgvist säger här gjorde alliansregeringen jobbet och genomförde de åtgärder som var de främsta drivkrafterna för att öka den biologiska mångfalden och få in vargen i den svenska faunan. Det är under alliansregeringens år som tillväxten av stammen av varg och även de andra stora rovdjuren har skett i en väldigt kraftig takt.

Det är viktigt att vi här klarlägger att vargjakten blev inhiberad 2012, 2013, 2014 och även 2015 trots att alliansregeringen hade presenterat en proposition som skulle lösa alla bekymmer. Jag ska villigt säga att vi socialdemokrater trodde väldigt mycket på det. Vi trodde att det kunde vara en väg framåt i mångt och mycket. Tyvärr visade det sig att alliansregeringen inte hade gjort jobbet.

Jag vill här i kammaren för alla åhörare tydligt deklarerat att vi socialdemokrater står fast vid den svenska jaktlagstiftningen. Vi ska ha möjlighet för länsstyrelserna att fatta beslut om licensjakt på varg och även andra rovdjur när så är lämpligt. Vi glömmer att vi har andra rovdjur. Vi glömmer att det finns andra näringar som samer bedriver. Det finns en ursprungsbefolkning som också är berörd av detta.

Jag vill också tydligt deklarerat att Högsta förvaltningsdomstolen har fattat beslutet. Det är viktigt att regeringen noga analyserar hur vi ska gå vidare för att få någon ordning i frågan. Det var i denna kammare som jag och Ulf Berg hade en debatt före jul. Ulf Berg sa tydligt: Vi måste rätta oss efter vad de juridiska instanserna säger. Nu har den juridiska instansen Högsta förvaltningsdomstolen sagt sitt, och vi måste förhålla oss till det.

Det är viktigt att regeringen kommer med ett hållbart förslag. Hur ska det kunna överklagas? Hur ska det kunna skyndsamt beslutas? Det är väldigt viktigt att vi håller kvar vid grundtanken att länsstyrelserna ska kunna fatta beslut. Det ska kunna delegeras från Naturvårdsverket. Sedan kanske det måste vara en instans till.

Det är inte hållbart som det är nu. Det har blivit en cirkus med fyra olika förvaltningsrätter som har fyra olika tolkningar. Det är inte heller värdigt en rättsstat. Det är också väldigt svårt att förklara för befolkningen ute i landet hur sex olika rättsinstanser kan ha sex olika svar på en fråga. Där välkomnar jag regeringens arbete.

Anf. 11 Statsrådet SVEN-ERIK BUCHT (S):

Fru talman! Christian Holm Barenfeld säger: Jag är orolig, blir det jakt eller inte? Jag delar den oron. Jag vet att många människor ute i bygderna är oroliga för det. Men det är någon som har ställt till oordningen och sett till att det kommit en förordning som inte håller rättsligt. Det är därför det har varit en sådan oordning under massor av år. Det är något som den nya regeringen har fått ärva.

Jag skulle vilja utgå från ett bibelcitat, Christian Holm Barenfeld, och säga: Se inte grandet i den andres öga när du inte ser bjälken i ditt eget! Det är inte den här regeringen som har satt förordningen på plats. Det är inte den här regeringen som har ställt till att det är oordning i detta.

Åsa Coenraads frågar: Kommer det att bli en jakt i år? Det är en rättsprocess, och ett statsråd eller en regering går inte in i den rättsprocessen. Den handläggs i den rättsordning vi har i det här landet. Det tänker vi följa, ingenting annat. Åsa Coenraads säger: Statsrådet gömmer sig bakom Högsta förvaltningsdomstolen. Statsrådet respekterar Högsta förvaltningsdomstolens utslag. Det är den högsta juridiska expertis vi har på området. Men tydligen är det någonting som Moderaterna ifrågasätter.

Hur ska vi förhålla oss till det som riksdagen sa om 170–270 vargar som gynnsam bevarandestatus, frågar Åsa Coenraads? Efter det beslutet fastställde den ansvariga myndigheten Naturvårdsverket att 270 vargar

skulle vara en gynnsam bevarandestatus. Sedan har det kommit till två vetenskapliga undersökningar. De har oberoende av varandra kommit till andra resultat. Nu är GYBS fastställd till 300 vargar. Jag respekterar också vetenskapen och vetenskapliga analyser, Åsa Coenraads. Min fråga är: Respekterar Moderaterna det? Respekterar de Högsta förvaltningsdomstolen?

Det handlar om att få ordning på detta så att vi också kan få jakt. Mikael Dahlqvist frågar: Hur ser processen ut? Jo, det handlar nu om att få ordning och reda på det i Sverige. Vi kan inte ha det så här. Det innebär att vi måste förändra jaktförordningen på det här området. Den måste bli rättssäker. Den måste följa praxis och också vara rättssäker gentemot EU-rätten.

Det handlar om att få till besluten i tid. De kanske möjligen ska behandlas på ett ställe för att det ska bli en likabehandling. Det ska bli en skyndsam behandling så att ett eventuellt jaktbeslut nästa år ska kunna hanteras på ett korrekt sätt på samma sätt som i den rättsprocess som vi har i Sverige på andra områden. Så måste det bli också på detta område. Det är slut på Alliansens oordning och det ni har ställt till med när det gäller vargjakten.

Anf. 12 ÅSA COENRAADS (M):

Fru talman! Tack, ministern! Jag är lite oroad över landsbygdsministerns brösttoner i debatten. Landsbygdsministern får det att bli en mycket större fråga än vad det skulle behöva vara. Hade vi inte haft en alliansregering som tagit tag i den svenska rovdjurspolitiken och lagt fram en politik som tillät licensjakt hade vi nog haft ännu fler vargar än vad vi har i dag.

Om landsbygdsministern nu anser att alliansregeringens politik var så dålig och skapade så mycket oordning i vårt land är det för mig väldigt förvånande att ministern på ett och ett halvt år inte har lagt fram ett enda förslag i kammaren för att komma till rätta med den oordning som han tycker att alliansregeringen skapade.

Art- och habitatdirektivet är viktigt. Det ligger, precis som ledamoten Norén säger, under miljöministern. Men inte heller hon har kommit med några konkreta förslag för att komma till rätta med den vargproblematik vi nu har i Sverige. Miljöministern har snarare sagt att hon inte vill ha vare sig licens- eller skyddsjakt i Sverige. Låt inte vargfrågan bli en klyfta mellan stad och land!

I och med den nya vetenskap som har kommit, och som jag har den största respekt för, finns det en GYBS på 300 individer. Utifrån det vi har i vargstammen i dag är det alltså 150 individer mer än vad GYBS säger. Vad avser ministern att göra med detta?

Jag ber ministern att ta tag i frågan och inte låta Miljöpartiet bestämma att landsbygden ska vara ett museum för storstadsbor.

Anf. 13 CHRISTIAN HOLM BARENFELD (M):

Fru talman! Jag delar allt det som min kollega Åsa Coenraads sa i sitt tidigare inlägg. Många inlägg görs, och jag är inte säker på att de som lyssnar på debatten i alla lägen känner att de får tydliga besked och tydliga budskap från regeringen.

När Mikael Dahlgqvist var uppe framstod det nästan som att alliansregeringen och Alliansen skulle ha fött upp vargar. Så är inte fallet. Däremot blev vargarna fler. Alliansregeringen agerade. Det var alliansregeringen och riksdagen därtill som fattade beslut om såväl skydds- som licensjakt. Det är på inget sätt Miljöpartiet, Vänstern och Socialdemokraterna som har drivit på för att vi ska få till stånd en ansvarsfull rovdjurspolitik i Sverige som det finns ett folkligt förtroende och en acceptans för.

För att förtydliga: Moderaterna och Alliansen vill ha jakt på varg enligt de beslut som har fattats. Det fick vi inte stöd för av Mikael Dahlgqvists kamrater. Miljöpartiet och Åsa Romson är tydliga och ärliga i frågan. Problemet är att de tydligt säger att de inte vill ha någon jakt. Det allra största problemet med detta är att det är Åsa Romson som är kapten på regeringens jaktskuta i dag.

Det är bara att konstatera att frågan är känslig och besvärlig. Den splittar regeringen. Man skulle kunna stå här hela dagen och läsa upp citat från såväl landsbygdsministern som miljöministern. Men jag vill ta upp den avslutande mening som jag nämnde tidigare från en intervju med ministern i Sveriges Radio. Hans besked är att han vill ha licensjakt enligt riksdagens beslut och att detta grundar sig på fakta, lagstiftning och EU:s art- och habitatdirektiv. Jag tycker att det är tydligt, och jag hoppas att ministern fortsätter att arbeta för att vi ska kunna ha jakt på varg i Sverige.

Anf. 14 MIKAEL DAHLQVIST (S):

Fru talman! Christian Holm Barenfeld säger i sitt anförande att jag antyder att alliansregeringen ”skulle ha fött upp vargar”. Jag konstaterade bara i mitt förra anförande att under åren 2006–2014, det vill säga åtta års tid, hade stammen ökat från 50 till 400 djur, Christian Holm Barenfeld. Jag konstaterar också att jag under denna tid var kommunalråd i Hagfors kommun, som var den vargtätaste kommunen i landet, och jag såg inget som helst resultat.

Det började röra på sig lite grann, ska jag i ärlighetens namn säga, åren 2013 och 2014 då förslaget sedermera kom fram och antogs av riksdagen. Men jag vet att många, inklusive Jägareförbundet, redan då sa att detta inte kommer att hålla juridiskt när det gäller överklagandeprocessen.

Jag tycker att vi ska vara lite ödmjuka i den här kammaren och konstatera att frågan inte är bra hanterad och att vi måste få klarhet snabbt. Därför välkomnar jag Sven-Erik Buchts och regeringens initiativ att städa upp efter alliansregeringen och få ordning på rättsprocessen. De som drabbas är inte vi som står här, utan precis som någon sa är det de som bor i glesbygden och ute på landet och som inte kan ägna sig åt sin hobby eller sin näring. De är jättefrustrerade över det steg som tas och den inhibition som har skett årligen.

Jag tycker att det viktigaste nu är att vi tittar framåt och försöker få en process där vi säkrar juridiken. Jag känner mig tillfredsställd med det svar som vårt statsråd har gett oss i dag.

Anf. 15 ISAK FROM (S):

Fru talman! Tack, landsbygdsministern, för svaret! Det finns mycket att göra på området.

Åsa Coenraads står i talarstolen och talar om kilar mellan stad och land. Rovdjursfrågan kan vara en sådan fråga där det är skillnader på förutsättningarna mellan stad och land. Då är det viktigt att man inte står och sparkar in denna kil.

Just nu har flera av alliansföreträdarna mallartiklar som de skickar runt till våra tidningar där vargfrågan framstår som den allenarådande och viktigaste frågan för landsbygden. Vi socialdemokrater vet att bredbandsutbyggnad, vägar, infrastruktur, utbildningsfrågor, förutsättningarna för företagen och så vidare också är viktiga för hela landsbygden och hela Sverige. Men naturligtvis är frågan om förvaltningen av våra vilda djur också jätte viktig.

För Socialdemokraterna är licensjakt ett verktyg som man ska och kan använda för att skapa ordning och reda. Det ska vi fortsätta att göra, men nu ska vi först se till att vi får ordning på den juridiska cirkus som pågår.

Anf. 16 Statsrådet SVEN-ERIK BUCHT (S):

Fru talman! Christian Holm Barenfeld försöker ge en bild av att regeringen inte vill ha jakt. Jag vill upplysa honom om att han kan titta på licensjakten under den tid den har bedrivits i Sverige. Under era åtta år sköts 50 vargar i licensjakt. Under vår tid har det under ett och ett halvt år skjutits 57 vargar. Det finns anledning till eftertanke.

När man tillträder som ny regering utgår man ifrån att den tidigare ändå har säkrat rättssäkerheten i förordningar. Så var tyvärr inte fallet den här gången i den förordning som alliansregeringen fick på plats. Därför måste vi förändra den.

Som barn fick jag lära mig att inte ropa varg om den inte finns där. Vargen väcker mycket känslor, och det är många som ropar varg. Det finns en god anledning till det – att skydda får, kor och hundar. Detta är en trygghetsfråga för många människor. En annan anledning kan vara att man vill bevara ett rikt naturliv, där vargen är en naturlig del av vår svenska fauna.

Jag har under min tid som landsbygdsminister levt med vargen nästan dagligen i mitt värv. Det är viktigt att vargens fortbestånd säkras. Jag lever också i en bygd där vargen vandrar från Finland över till Sverige för att få en gynnsam bevarandepåstatus. Jag lever i Tornedalen, precis på gränsen.

Regeringen tar naturvård, viltvård och rovdjursfrågor på största allvar. Därför handlar det om att få ordning och reda i detta. Vi har använt vetenskap och rättsexperter, och jag tackar dessa duktiga människor för att de har gjort detta. När man nu ropar varg ska det bli ordning och reda. Man måste veta vad man gör.

Överläggningen var härmed avslutad.

§ 6 Svar på interpellation 2015/16:261 om ålfiskets framtid

Anf. 17 Statsrådet SVEN-ERIK BUCHT (S):

Fru talman! Anders Forsberg har frågat mig vad jag avser att göra för att säkra fortlevnaden för de svenska ålfiskarna och den unika ”ålakulturen”.

Det är rådets förordning (EG) nr 1100/2007 av den 27 september 2007 om åtgärder för återhämtning av beståndet av europeisk ål som anger ramar och målen för medlemsstaternas ålförvaltning. Det övergripande målet för förordningen är att på lång sikt uppnå en utvandring av lekvandrande blankål till havet som motsvarar 40 procent av vad ett av människan helt opåverkat bestånd skulle ha producerat. Ices (Internationella havsforskningsrådet) rådgivning har legat till grund för nuvarande mål. Det är upp till medlemsstaterna att på olika sätt uppnå målet genom att upprätta och genomföra förvaltningsplaner.

Det huvudsakliga målet för den svenska förvaltningsplanen för ål är att dimensionera åtgärder så att vi vänder beståndsutvecklingen från minskande till ökande rekrytering om åtgärder genomförs i samma utsträckning över hela Europa. För att uppnå önskad effekt består förvaltningsplanen av fyra huvudsakliga åtgärdsområden: inskränkningar i fisket, förbättrade utvandringssamtygigheter för blankål, stödutsättning av ålyngel och kontrollåtgärder.

Vad gäller inskränkningar i fisket har målet i den svenska förvaltningsplanen varit att reducera fiskets fångster av ål med ca 50 procent från det att förordningen antogs år 2007 till och med 2013. För att uppnå målet pågår omfattande reglering av fisket. Regleringen innebär bland annat ett generellt förbud för fiske efter ål i Sverige från och med 2007. Vissa fiskare som fiskar med stöd av särskilt tillstånd i Östersjön och inlandsvatten är undantagna från förbudet att fiska och sälja ål. Endast de som i dag har och nyttjar ett tillstånd kan beviljas förlängt tillstånd. På västkusten förbjöds allt fiske år 2012.

Ices bedömer att statusen för den europeiska ålen fortsatt är kritisk. Det kommer också att ta tid innan beståndet återhämtar sig till uppsatta målnivåer.

Ålarvet vid Ålakusten har nyligen tagits upp i Institutet för språk och folkminnets förteckning över exempel på immateriella kulturarv i Sverige. Ålakustens kulturarv bevaras och förs vidare i trakten genom organisationer som sprider kunskap om traditionerna och skapar intresse för olika aspekter av arvet. I arbetet är balansgången viktig mellan viljan att bevara ålfiske som en yrkesutövning och strävan att ytterligare skydda arten. En förutsättning för att den unika "ålakulturen" ska fortleva är naturligtvis att även ålen finns kvar.

Cites (Convention on International Trade in Endangered Species of Wild Fauna and Flora) är ett internationellt avtal som reglerar internationell handel med hotade arter av vilda djur och växter som riskerar att utrotas på grund av denna handel. Sedan 2009 listas ålen i konventionens bilaga II. Bakgrunden till listningen är att den internationella handeln påverkade ålpopulationen så mycket att man bedömde att handeln behövde regleras och övervakas för att inte riskera att utrota den. Sverige var det land som initierade Citeslistningen av europeisk ål. Sedan 2010 är dessutom import och export till eller från EU av levande ål samt produkter av ål, som fryst eller rökt ål, förbjuden.

Sammantaget är det alltså viktigt att förvaltningen och därmed fisket av ålen, som är en hotad art, fortsatt är mycket restriktiv och anpassad efter forskningens råd.

Anf. 18 ANDERS FORSBERG (SD):

Fru talman! Låt mig först citera en artikel i Svenska Dagbladet från den 27 juni 2015.

”En hektisk säsong drar snart igång för ett utdöende släkte företagare. Olle Robertsson har fyllt 67 år och har hela sitt liv försörjt sig som ålfiskare. Före honom gjorde hans släktingar samma sak. I fem generationer har verksamheten pågått i familjen. Men snart är det slut. — — — Nästan hälften av Sveriges ålfiskare har passerat pensionsåldern. Det känns hårt. Det är nästan så att jag vill gråta ibland. Att fem generationer har byggt upp något, med båtar och allt, och så försvinner alltihop. Det kommer aldrig mera tillbaka. Det är bara att riva och städa upp. Det känns fruktansvärt att vara den sista generationen.”

Fru talman! I dag finns drygt 230 ålfiskare i Sverige. 170 av dem fiskar i havet och resten i sötvatten. Det är bara de som har fiskat föregående säsong som får förnyat tillstånd. Skulle till exempel Olle Robertsson välja att avstå från fisket en enda säsong är det slutfiskat för hans del för all framtid.

Inga nya ålfiskare tillåts och inga generationsskiften är därmed möjliga. Snittåldern på dem som innehar ålfisketillstånden är i dag hög. Nästan hälften av dem har passerat pensionsåldern, och antalet tillstånd och fiskare minskar för varje år.

Det generella förbudet mot ålfisket kom 2007. Orsaken var, som har nämnts tidigare, att ålbeståndet kraftigt hade minskat sedan 1970-talet. EU antog då en övergripande förordning, och varje medlemsland fick ta fram egna nationella förvaltningsplaner utifrån ländernas olika förutsättningar.

I Sverige ville många förbjuda ålfisket helt, men i stället blev det någon form av kompromiss. Vissa yrkesfiskare fick fortsätta fiska ål med särskilda tillstånd. Dessutom infördes krav på att tillståndet verkligen användes för att det skulle kunna förnyas nästa säsong, vilket i praktiken också innebar ett totalstopp mot nyetableringar. Om man inte använt ett ålfisketillstånd kunde man inte heller få ett.

År 2012 togs ett kompletterande beslut, då ålfisket på västkusten totalförbjöds. Ett hundratal ålfiskare fick lägga ned sin verksamhet helt utan kompensation.

Man kan notera att ministern nämner att det har vidtagits en hel del åtgärder för att minska dödligheten kring vattenkraftverken och öka kontrollen. Ålfiskarna vidtar också själva åtgärder genom att sätta ut yngel via den så kallade Ålfonden.

Man kan också se att det sker en utveckling. Den ål som främst fiskas i Sverige är blankål. Den har levt i vattendrag eller vid kusterna här i 15–25 år innan den fångas på sin återvandring till Sargassohavet, där den ska leka och fortplanta sig.

SLU, Sveriges lantbruksuniversitet, följer ålens utveckling och kan rapportera att under fyra säsonger i rad har man sett en uppvandring med fler små ålar och glasålar i våra svenska åar. Från de flesta länder kommer liknande signaler.

Det är viktigt att vi inom EU har en samsyn och gemensamma mål när det gäller ålfisket och ålens fortlevnad.

Men hur kan det komma sig att en ål som svenska fiskare tar upp måste vara minst 70 cm lång, medan det räcker med 38 cm för deras kollegor i Danmark? Östersjön är ett innanhav med ett in- och utlopp som vi delar

med Danmark, och det som de svenska fiskarna inte får fiska tar danskarna i stället. Vilken sorts samsyn är det här? Vad anser landsbygdsministern?

Anf. 19 Statsrådet SVEN-ERIK BUCHT (S):

Fru talman! Anders Forsberg citerade en ålfiskare i Svenska Dagbladet. Snart är det slut och kommer aldrig mer tillbaka, sa fiskaren. Jag känner för de fiskare som drabbas, för det är klart att det påverkar situationen när man inför den här typen av restriktioner. Men jag håller inte med om att det aldrig kommer tillbaka. Meningen med de här restriktionerna är ju faktiskt att ålen ska komma tillbaka. Det är hela ambitionen, för ålbeståndet är mycket allvarligt hotat. Det är därför man har vidtagit de här åtgärderna inte bara i Sverige utan i alla de här länderna. Man har förvaltningsplaner, och de ser lite olika ut, men alla är godkända av kommissionen. Ett land har dessutom totalförbud på ålfiske, nämligen Irland. Det finns alltså länder som har gått ännu längre än Sverige. Så allvarlig är situationen.

Det stämmer att vi fick en förbättrad situation och antalet ålar gick upp något, vilket syns i statistiken för 2012–2014. Men tyvärr vände det tillbaka i statistiken för 2015. Då var det åter tillbaka på 2013 års nivå. Havs- och vattenmyndigheten lämnade en rapport till Regeringskansliet i början av december, och vi håller på att analysera den innan vi vidtar några åtgärder.

Det finns mycket vederhäftig vetenskap i dessa frågor. Uppgifterna kommer från Ices. Sedan kan givetvis brister ändå finnas, men det är otvetydigt så att ålen är allvarligt hotad. Regleringarna är till för att ålen ska komma tillbaka. Sedan vet vi att ålens livscykel är lång, och det kan ta mycket lång tid innan ålbeståndet återhämtar sig. Men vi ska inte riskera att det Anders Forsberg säger om att fisken aldrig kommer tillbaka ska bli verklighet. Den kommer tillbaka om vi gör rätt saker.

Anf. 20 ANDERS FORSBERG (SD):

Fru talman! Det som nu råder i praktiken är någon form av näringsförbud, fast det gäller för alla andra som vill starta en verksamhet. Landsbygdsministern nämnde det immateriella kulturarvet. Givetvis är ålen viktig för att kunna bedriva ett ålfiske, men om det inte finns några ålfiskare kvar finns inte kunskapen. Kunskapen kan man inte att läsa sig till eller skaffa sig i teorin. Den kunskapen finns hos ålfiskarna. Här försvinner nu en hel generation.

Nåväl! En ny ålförvaltningsplan ska utarbetas, och regeringen med Miljöpartiet ska fatta beslut. Finns det en risk att det till och med blir totalstopp för ålfisket? Vi kan fundera över det.

Vi kan också fundera över att det finns en dom från Högsta domstolen om statens ansvar vid förbud mot laxfiske i Torne älv. Det förbudet syftade till att skydda den vilda laxen. HD fastställde att staten var skadeståndsskyldig gentemot fiskarna för de ekonomiska förlusterna till följd av ett fiskeförbud.

Låt oss gå tillbaka till huvudargumenten om att det finns en låg invandring av glasål till Sverige och till Europas kuster. Låt oss titta på utvärderingen. Det är svårt att göra en entydig genomgång av det senaste året. Forskningen måste utvecklas betydligt mer. Det finns intressant information, bland annat från Willem Dekker, forskare vid SLU. I hans utredning

framgår att fiskets påverkan på ålbeståndet är ungefär 2 procent. Vilka andra faktorer påverkar fisket och ålens tillgång till Östersjön?

EU arbetar för att förbättra ålbeståndet, liksom den svenska regeringen, men varje medlemsstat bestämmer genom sin ålförvaltningsplan vilka åtgärder som ska vidtas. Sverige har lagstiftat för att minska fisket, men vi har inte agerat speciellt effektivt för att minska mängden av andra predatorer på fisk och framför allt ål. Där finns skarv och säl. Den frågan behöver lyftas fram.

Vi kan diskutera regelverket. Landsbygdsministern sa i sitt svar att förutsättningen för att den unika ålakulturen ska fortleva är naturligtvis att ålen är kvar. Det förutsätter, precis som jag nämnde i början, att det finns en kunnig kår av ålfiskare. Jag har svårt att se att villkoren som sätts upp praktiskt och ekonomiskt ska vidmakthålla intresset så att nya unga fiskare kan ta vid och utöva det speciella yrket. Utan fiskare blir det ingen ål. Utan fiskare finns ingen ålakultur kvar.

Anf. 21 Statsrådet SVEN-ERIK BUCHT (S):

Fru talman! Kan ålfiskeförbudet upplevas som ett näringsförbud? Så kan det säkert upplevas. Jag har upplevt det själv i fråga om laxen. Jag har upplevt när det var i stort sett totalförbud på laxfiske i Torne älv. Det kändes jobbigt, kan jag lova dig.

Jag har lärt mig en sak. En tuff reglering har gjort att laxen har kommit tillbaka också i Torne älv. Jag vet att det för att bedriva fiske behövs fiskare och redskap. Den absolut viktigaste ingrediensen för att kunna bedriva fiske är att det finns fisk. Precis så är det med ålen också. Det handlar om att säkerställa att ålen kommer tillbaka och att vi inte ger upp.

Jag förstår dem som befinner sig i denna situation. Låt oss ge dem ett hopp. Det gick fort att få tillbaka laxen. Men tyvärr kan det enligt forskarna ta upp till 80 år för ålen att komma tillbaka i den omfattning som fanns en gång i tiden. För att bevara kulturarvet finns organisationer som jobbar med frågan. Den dagen ålen kommer tillbaka ska den kunna fiskas. Jag vet själv att även om det var totalstopp i Torne älv pratade vi med de unga om hur det gamla laxfisket bedrevs. De fick inte vara med, eftersom laxfisket var förbjudet. Men nu är de med. Kulturarvet bevarades. Så är det ibland.

Anf. 22 ANDERS FORSBERG (SD):

Fru talman! Tack för svaret! Kan man tolka ministrernas svar att ett totalförbud inte är rätt väg att gå när det gäller ålfisket? Ministern säger att vi ska ge fiskarna ett hopp. Jag skulle vilja se en utveckling. Vad menar ministern när han säger att vi ska ge dem hopp? Den signalen behöver ålfiskarna.

Det här är inte en näring som berör särskilt många yrkesverksamma, men den ger så stora bieffekter runt omkring, framför allt runt ålakusten och Hanöbukten.

Antalet fiskare som fiskar ål har minskat med ungefär 70 procent sedan 2001. Utformningen av regelverket är upplagt för att det inte ska finnas några ålfiskare om de fortsätter med samma metod. Det kanske finns 10–15 år till. Sedan kommer det inte att finnas ålfiskare kvar.

För att fiska ål krävs i dag ett speciellt tillstånd som utfärdas av Havs- och vattenmyndigheten. Enbart de ålfiskare som hade tillstånd föregående

år får fortsatt förnyat tillstånd. Andra grupper av fiskare, till exempel yrkesfiskare eller husbehovsfiskare, får inte ta upp en enda ål.

Nu ska vi komma ihåg att varje ål har samma biologiska värde. Det är ett värde som försvinner oavsett vem som fångar ålen. Men det biologiska värdet är inte allt. Där finns även hållbarhetsbegreppet. När det biologiska värdet är oförändrat, oavsett om det är fråga om en kraftverksturbin eller en husbehovsfiskare, blir det med en yrkesfiskare, till exempel en ålfiskare, ett annat värde. Det blir ett ekonomiskt värde, och det garanterar en långsiktig hantverkskunskap.

All kunskap om hur ålfiske bedrivs, all lokal ekologisk kunskap, alla sociala och kulturella värden som en viktig del av ålens värdekedja, riskerar att försvinna om vi inte vidtar åtgärder nu.

Anf. 23 Statsrådet SVEN-ERIK BUCHT (S):

Fru talman! Det råder inte totalförbud i Sverige beträffande ålfiske, även om det finns mycket stora restriktioner. År 2007 landades drygt 700 ton ål, och 2014 landades 324 ton. Det både fiskas och landas ål, men totalförbudet gäller överlåtelseerna.

Om ålen kommer tillbaka är jag övertygad om att man får ompröva eventuella överlåtelser och restriktioner. Klokskap måste nu få råda. Den vetenskapliga rådgivningen måste få råda.

Jag känner för fiskarna som inte kan upprätthålla en tradition. Det är säkert jobbigt för många av dem. Jag lovar att om vi gör rätt kommer en ljus framtid tillbaka.

Tack för en bra debatt!

Överläggningen var härmed avslutad.

§ 7 Svar på interpellation 2015/16:304 om utspel om värnplikt med civila funktioner

Anf. 24 Försvarsminister PETER HULTQVIST (S):

Fru talman! Hans Wallmark har frågat mig om det finns någon ambition från min och regeringens sida att införa en allmän värnplikt som även inbegriper civila funktioner och om det finns några tankar från min och regeringens sida att Försvarsmakten ska ansvara för att ha personer i beredskap som kan kallas in exempelvis till asylboenden eller som vägvisare. Slutligen har Hans Wallmark frågat mig hur de kostnader som är förenade med ett införande av någon form av militär och civil värnplikt ska hanteras inom ramen för dagens försvarsbudget med det rådande inriktningsbeslutet, som gäller till 2020.

Låt mig inledningsvis konstatera att civilplikt som en del av totalförsvarsplikten redan föreligger och att den regleras i lagen om totalförsvarsplikt. Totalförsvarsplikten fullgörs som värnplikt, civilplikt eller allmän tjänsteplikt. Värnplikten och civilplikten omfattar grundutbildning, repetitionsutbildning, beredskapstjänstgöring och krigstjänstgöring. Den allmänna tjänsteplikten innebär endast tjänstgöringsskyldighet under höjd beredskap. Totalförsvarspliktens syfte är att möta behovet av personal för att lösa det militära och civila försvarets uppgifter i krig.

På motsvarande sätt som för mönstring och värnpliktsutbildning har civilplikten gjorts avhängig av att regeringen, med hänsyn till att det behövs för Sveriges försvarsberedskap, fattar beslut om sådan. Lagstiftningen är alltså inte avskaffad utan vilande.

Den civilplikt som kan genomföras med stöd av lagen om totalförsvarspplikt avser verksamhet som behövs i Försvarsmakten och det civila försvaret eller för Försvarsmaktens fredstida beredskap. Civilplikten ska enligt lagen om totalförsvarspplikt fullgöras i de verksamheter inom totalförsvaret som regeringen föreskriver. Lagen om totalförsvarspplikt ger inte stöd för någon form av allmän medborgartjänst eller liknande.

Personalförsörjningen i det militära försvaret har betydande utmaningar. Mot den bakgrunden har regeringen tillsatt en utredning för att föreslå en långsiktigt hållbar personalförsörjning av det militära försvaret som även i fortsättningen huvudsakligen baseras på frivillighet, men där en ökad användning av totalförsvarspplikten kompletterar frivilligheten när krigsorganisationens behov inte kan tryggas enbart genom frivillig rekrytering. Utredningen behandlar således de specifika utmaningar som rör det militära försvarets behov av personalförsörjning.

I sitt arbete ska utredningen inhämta erfarenheter från andra länders personalförsörjningssystem där plikt och frivillighet blandats, bland annat genom studier av de danska och norska personalförsörjningssystemen. Såväl de samhällsekonomiska konsekvenserna som konsekvenserna för Försvarsmakten och övriga berörda myndigheter av förslagen ska redovisas.

Avslutningsvis kan jag konstatera att regeringen i den försvarspolitiska inriktningspropositionen har redovisat en inriktning för försvarsekonomin 2016 till och med 2020. Direktiven för den tillsatta utredningen anger att de ramar som riksdagen beslutat och beräknat för åren 2016 till och med 2020 utgör de ekonomiska förutsättningarna för de förslag som utredningen ska lämna.

Anf. 25 HANS WALLMARK (M):

Fru talman! Tack för svaret, försvarsminister Peter Hultqvist!

Utgångspunkten, fru talman, för interpellationen som jag väckte var Folk och Försvars rikskonferens i Sälen uppe i Dalafjällen, i Peter Hultqvists valkrets, för ungefär två veckor sedan.

Det gick ett sus genom salen på Högfjällshotellet i Sälen när utrikesministern som första stora talare på söndagen utvecklade sina tankar om någon form av värnplikt – lite oklart hur och när och exakt hur det skulle se ut i kanterna.

Fru talman! Låt mig återvända till ämnet Sälenfjällen! De har ju många erkänt bra slalombackar. Jag måste säga att i svaret som försvarsministern har avgivit är han graciös och vig på ett sätt som borde göra elitåkare avundsjuka. Han undviker nämligen i praktiken alla de frågeställningar jag räknar upp i min interpellation. Han hänvisar på inget sätt till de uttalanden som utrikesministern gjorde i Sälen – uttalanden som det var lite oklart huruvida hon gjorde som utrikesminister och därmed en del av den regering som Peter Hultqvist sitter i eller som privatperson.

Fru talman! Samma skicklighet och vighet uppvisade försvarsministern i det anförande han höll uppe i Sälen på måndagen. Han lyckades i det anförandet med att inte nämna ordet värnplikt en enda gång – medan utrikesministern dagen före hade uppehållit sig rätt mycket vid detta.

Jag vill påminna både försvarsministern och alla som följer den här interpellationsdebatten om att utrikesminister Margot Wallström gav uttryck för uppfattningen om behovet av både militär och civil värnplikt. Bland annat konstaterade statsrådet följande: ”Jag tillhör dem som välkomnar att en moderniserad, jämställd version av värnplikten återinförs, med både militära och civila delar. Tänk om vi i höstas hade haft civila i beredskap att kalla in, till Migrationsverket, asylboenden och för att agera vägvisare.”

Man måste ställa frågan: Vem talar utrikesministern för? I försvarsministerns svar till mig, fru talman, finns det ingenting som berör det. Är det inte direkt oklokt att vi i den tid som vi nu befinner oss i, med ett försämrat säkerhetsläge i närområdet, inte riktigt vet huruvida detta är en regeringsuppfattning, en socialdemokratisk partiuppfattning eller blott och bart utrikesministerns egen privata uppfattning? I det sista fallet kan man fundera på varför hon framförde den i Sälen.

Fru talman! Det är precis som försvarsministern säger – det pågår en personalförsörjningsutredning. Den har just frivilligheten som grund. Jag ber att få citera ur de direktiven. Det fastslås från regeringens sida att ”en särskild utredare ska föreslå en långsiktig hållbar personalförsörjning av det militära försvaret som även i fortsättningen huvudsakligen baseras på frivillighet”.

Det här är viktigt, för vi måste veta vad regeringen vill. Jag tolkar försvarsministerns svar som att det är regeringens linje. Man har tillsatt den här utredningen. Frivilligheten utgör grund, och därmed är de tankefrön som utrikesministern sådde i Sälen blott och bart hennes egna och privata. Det är rätt allvarligt, fru talman, för hon representerar ändå Sveriges regering. Svenska folket och oppositionen måste veta vad regeringen tycker, vill och tänker.

Anf. 26 Försvarsminister PETER HULTQVIST (S):

Fru talman! Det var ju imponerande att man plötsligt skulle framstå som graciös och vig i sammanhanget. Men det jag har redovisat i mitt interpellationssvar är bara den exakta sanningen som den ser ut. Där har jag också redovisat den utredning som genomförs under Annika Nordgren Christensens ledning som ett resultat av den politiska uppgörelse som Wallmark själv var med och träffade.

Jag kan läsa upp ett annat konstaterande om utredningsdirektiven. Man ska titta på ”erfarenheter från andra länders personalförsörjningssystem där plikt och frivillighet blandats, bland annat genom studier av de danska och norska personalförsörjningssystemen”.

Det handlar också om att vi har avhopp i förtid när det gäller kontinuerligt anställda soldater och vissa rekryteringsproblem när det gäller tidvis anställda soldater och en stor andel värnpliktiga som är krigsplacerade i förbanden men som inte är övade. Detta leder till att vi inte kan lösgöra fulla förband och att vi inte har följt den takt som tidigare var fastslagen när det gällde heltids- och deltidsanställda soldater. Man har uppmärksammat dessa brister inom Försvarsmakten, och det gör att den här utredningen är nödvändig.

Det här förutsåg inte den förra regeringen på ett rimligt sätt, även om den dåvarande oppositionen varnade för det. Det är därför utredningen är tillsatt.

Vi öppnar också för att kunna använda ett pliktmoment i framtiden, men vi ska avvakta och se vad utredningen leder till och hur det här i så fall ska organiseras så att vi kan värdera det hela på ett bra sätt. Det var vi alltså överens om, och det genomförs nu.

När det gäller Margot Wallströms uttalande sa hon i sitt anförande, precis i den sekvens där hon nämnde detta, att det var en personlig uppfattning. Det framgick alltså redan i hennes anförande. Det är basen för det hon sa. Hon är fullt medveten om vad regeringen har beslutat, vilka riktlinjer som gäller för regeringspolitiken, vad försvarsuppgörelsen innebär på den punkten och bevekelsegrunderna bakom den utredning som har tillsatts. Det är också regeringens uppfattning och det som vi i praktiken arbetar med.

Man kan naturligtvis välja att göra saker oerhört omfattande i debatten, och man kan välja att lyssna på det jag säger om vad som gäller i sammanhanget liksom vad jag sagt i olika intervjuer. Man kunde även välja att redan inledningsvis lyssna på det hon sa när hon markerade en personlig uppfattning och inte gjorde anspråk på att det var något annat.

Ni har, Hans Wallmark, från er regeringsperiod lämnat efter er en personalförsörjning som innehåller en del brister. Vi har ambitionen att försöka räta upp dem för att få det hela att fungera. Det är egentligen den stora utmaningen.

Anf. 27 HANS WALLMARK (M):

Fru talman! Jag erkänner, försvarsministern, att jag blev uppriktigt förvånad när jag uppfattade försvarsministern som graciös och vig i sitt svar, men så var det. Jag tyckte att svaret var så utmärkande när det inte med ett ord berörde utrikesministerns uttalande. Hon är trots allt en del av regeringen. Hon är dessutom de facto vice statsminister, även om hon inte har den titeln; det har en annan person – det är problemet.

Försvarsministern måste väl erkänna att när vi har en årlig rikskonferens där svensk försvars- och säkerhetspolitik står i fokus och det råder oklarhet om vad som i grunden är regeringens linje är det ett problem.

Jag måste säga, fru talman – och det ska försvarsministern ha beröm för – att försvarsministern både i intervjuer efteråt och även nu i kammaren har varit tydlig med att den uppfattning som han representerar är regeringens och inte den personliga uppfattning som utrikesministern stod för. Men för oss betraktare, för oss som följer detta, framstår det som att båda har medverkat till en oklarhet och en otydlighet, även om försvarsministern nu gör vad han kan för att betona det som är regeringens linje.

Det är alldeles riktigt att ett antal utredningar tillsattes som ett resultat av försvarsuppgörelsen. Den om personalförsörjningen är en av dem. Från Moderaternas sida sa vi att vi inte har någonting att invända mot att utredningen tillsätts. Vi kommer att studera dess resultat och har inte på förhand tagit ställning vare sig för eller emot, hit eller dit. Däremot är det viktigt för oss – och det står också i direktiven – att frivilligheten är grunden. Det är bra att försvarsministern är så tydlig med att det är frivilligheten som är grunden.

Den stora utmaning som vi har att hantera, både försvarsministern och jag som Moderaternas försvarspolitiska talesperson, är Försvarsmaktens problem med avhoppet. Utmaningen är i grunden inte att rekrytera personer till militär utbildning, och det är relativt lätt att rekrytera personer för

anställning. Problemet är att behålla dem tillräckligt länge. Avhoppet är långt intressantare än inträdena för att utbildas och bli en del av Försvarsmakten. Det tycker jag att vi borde se över, och det måste naturligtvis göras i djup samverkan med ansvarig myndighet, nämligen Försvarsmakten.

Jag ställde, fru talman, några frågor till försvarsministern. Min första fråga var: Finns det någon ambition från regeringens sida att införa en allmän värnplikt som även inbegriper civila funktioner? Jag tolkar försvarsministern som att svaret är nej, att regeringen inte har för avsikt att göra det.

Min andra fråga var: Finns det några tankar från regeringens sida att Försvarsmakten ska ansvara för att ha personer i beredskap som kan kallas in till exempelvis asylboenden eller som vägvisare? Jag tolkar försvarsministerns svar som nej, att det inte är aktuellt.

Civilt försvarsförbundet har 20 000 medlemmar, och dess ordförande Sven Lindgren har sagt att det utrikesministern talar om i Sälen inte är ett bra förslag, att det inte är något bra förslag att med tvång utbilda folk och sedan sätta in dem i samhällstjänst inom flyktingmottagning eller vård och omsorg. Det är inte en bra idé. Det sa han i Dagens Nyheter någon dag efter utrikesministerns uttalande.

Avslutningsvis: Ett införande av någon form av militär och civil värnplikt är förenat med kostnader. Hur ska de i så fall hanteras inom ramen för dagens försvarsbudget med det rådande inriktningsbeslut som gäller till 2020? Jag tolkar försvarsministerns svar som ett nej, att det inte är aktuellt att införa något annat eller nytt system som inte rymms inom ramen för dagens försvarsutgifter i enlighet med överenskommelsen i inriktningsbeslutet som gäller till 2020.

Anf. 28 Försvarsminister PETER HULTQVIST (S):

Fru talman! Jag tycker inte att det i något läge har funnits oklarhet om vilka åtgärder regeringen vidtar och planerar i sammanhanget. Som jag pekat på tidigare markerade utrikesministern redan i sitt anförande att det var en personlig uppfattning, och hon är väl medveten om de beslut som har fattats av regeringen. Jag har redogjort för det i ett antal olika forum. Den utredning som vi tillsätter påverkas över huvud taget inte av den debatt som uppstod i anslutning till rikskonferensen.

När det gäller arbetsgivarfrågorna och för tidiga avhopp har vi i inriktningspropositionen gett en tydlig redogörelse, så långt vi kan inom ramen för det politiska mandatet, för hur man bör hantera vissa förbättringar vad gäller nuvarande anställningsförhållanden, men det är Försvarsmakten som myndighet som har att ta ställning till det.

Den stora utmaningen, som jag tycker att den förra regeringen och Moderaterna bör känna ett ganska stort ansvar för, är att det system vi har i dag inte fungerar på det sätt som förutsågs och som den dåvarande regeringen argumenterade för. Vi har fått en lång rad problem som lett till att en utredning tillsätts. I utredningen måste ett eventuellt användande av plikt ses över. Vi tittar även på kombinationssystemen.

Vi har dessutom partier som ingick i det förra regeringsunderlaget som, trots att de var med och fattade beslut om att avskaffa värnplikten, kräver ett omedelbart införande av värnplikt. Jag, som från början varit emot det system som vi nu har och röstat emot det i riksdagen, intar den mer modesta uppfattningen att vi kanske åtminstone ska utreda först. På så sätt vet

vi vad vi gör och kan i ett senare skede agera på ett stabilt sätt så att vi inte river ned någonting utan i så fall tillför sådant som har en positiv och stabiliserande effekt.

Borgerligheten är – så uppfattar jag det – i grunden splittrad beträffande hur man ska se på detta. Vi kan konstatera att åsiktsskiftningarna även i det sammanhanget är snabba.

Från vår sida råder, som sagt, ingen oklarhet i den här frågan. Jag tror att Wallmark från början insett hur det förhåller sig och att de utredningsdirektiv vi lagt fram ligger fast. Den överenskommelse vi har om försvarspolitik är det som gäller för den politik vi för. När jag nu klarar ut utrikesministerns uttalande tror jag inte att det egentligen är någon nyhet för Wallmark hur det förhåller sig. Den informationen tror jag har gått fram redan tidigare.

Danmark och Norge är intressanta exempel. Jag ser fram emot att så småningom få utredningen redovisad för mig för att se hur vi kan kombinera ett system med frivillighet och plikt. Jag märker att det både inom Försvarsmakten och i andra sammanhang finns ett stort intresse för just den typen av lösning. Den ses möjligen som en framkomlig väg. Vi får väl avvakta utredningen och den debatt som då blir.

Jag kommer naturligtvis att diskutera förslaget från utredaren med andra partier innan vi går till verket i ett nästa steg.

Anf. 29 HANS WALLMARK (M):

Fru talman! Ett tips till försvarsministern är att när regeringen tittar på utredningen och funderar på vilka positioner man ska ha är det bra att skicka fram ministrar som har regeringens förankrade åsikt och inte ett allmänt eget tyckande i största allmänhet.

Det är delvis som försvarsministern säger. När plikten gjordes vilande och vi byggde upp den nya organisationen var tanken inte att vi skulle ha en omedelbar uppfyllelse, utan det skulle ske bort mot 2019, 2020. Det gäller att vi är ärliga mot varandra och säger att det är en organisation under uppbyggnad. Då är det viktigt att vi följer detta noga. Min ambition är att det ska bli en framgång, att det ska bli bra för Sveriges försvar, att det ska vara till fördel för Försvarsmakten och den svenska försvarsförmågan.

Jag ser absolut problem. Jag ser det vad gäller rekrytering och behållande av tidvis tjänstgörande. Jag ser att vi har avhopp alldeles för tidigt. Det identifierar jag som problem, och de ska åtgärdas.

Men låt mig komma med en allmän rekommendation till försvarsministern som företrädare för regeringen. Man kan göra sig lite lustig över och markera distans till att det finns två ministrar på Folk och Försvars rikskonferens i Sälen som har lite olika åsikter. Den ena framför på söndagen en personlig åsikt, och den andra framför på måndagen en åsikt som är mer officiell. Det skapar oklarhet och otydlighet. Det är inte till regeringens fördel – det kan jag i och för sig leva med – och inte heller till Sveriges och Försvarsmaktens fördel.

Jag tycker att Peter Hultqvist i den här debatten har varit tydligare. Jag uppfattar att jag har fått ett par svar, även om jag själv har fått tolka dem. I och med att han inte har dementerat dem utgår jag från att de tolkningar som jag har gjort är rimliga. Att detta är komplicerat och känsligt visar det faktum att han i sitt svar inte berörde Wallströms uttalande.

Anf. 30 Försvarsminister PETER HULTQVIST (S):

Fru talman! Jag kan bara konstatera att jag i flera inlägg nu har berört utrikesministerns uppfattning och agerande i Sälen. Jag har redogjort för vad som är regeringens uppfattning. Det är väl det viktigaste i det här sammanhanget. Jag uppfattar att det också är detta som Wallmark vill ha svar om. I ett sådant sammanhang lägger man tyngdpunkten på det som är den officiella linjen och det vi jobbar med.

Jag har inte på något sätt förnekat att det när det gäller uppfyllelsen av personal inom Försvarsmakten finns en plan som gäller. Men det är inte helt enkelt att nå de mål som planen specificerar att man ska uppnå år för år. Det finns en uppenbar risk för att man inte klarar den målsättning som är framtagen till 2020 på grund av avhopp och rekryteringsproblem.

Jag tycker att det är bra att också Wallmark nu konstaterar att denna brist existerar. Det var något som vi pekade på redan när detta behandlades i riksdagen i samband med att vi avskaffade värnpliktssystemet.

Vi får återkomma till diskussionen om hur det framtida personalför-
sörjningssystemet ska stabiliseras. Då får vi på något sätt ta fram en ord-
ning där vi kan efterfråga fungerande och övade förband, så att detta fun-
gerar i realiteten.

Sedan vill jag understryka, för att det inte ska råda något tvivel om det och för att man inte ska spekulera om det eller på annat sätt utnyttja det i debatten, att utrikesministern har gett till känna en personlig uppfattning i frågan. Man kan välja att förstora upp detta och göra det till en enorm fråga i debatten om man önskar det. Då gör man det omöjligt att ha personliga uppfattningar. Det jag har redovisat är emellertid det som är regeringens linje och uppfattning.

Överläggningen var härmed avslutad.

§ 8 Svar på interpellation 2015/16:308 om ett starkare psykologiskt försvar

Anf. 31 Försvarsminister PETER HULTQVIST (S):

Fru talman! Hans Wallmark har frågat mig hur jag avser gå vidare med arbetet att stärka det psykologiska försvaret av Sverige och hur jag ser på förslaget att återupprätta det psykologiska försvaret som egen myndighet.

I övergripande termer syftar psykologiskt försvar till att säkerställa ett öppet och demokratiskt samhälle med åsiktsfrihet och fria medier. Det handlar också mer konkret om att kunna identifiera och möta påverkans-
kampanjer och påverkansoperationer såväl under fredstida förhållanden som vid höjd beredskap och ytterst krig. Med andra ord berör det verksamhet i hela skalan från fred till och med krig.

Som konstaterades i Försvarsberedningens rapport samt riksdagens försvarsbeslut i somras ser vi en påtaglig försämring av omvärldsläget. Detta ställer krav på ett återupprättat totalförsvar och ett psykologiskt för-
svar anpassat efter dagens förhållanden. Regeringen konstaterade även i försvarsbeslutet att påverkanskampanjer mot Sverige och andra länder på-
går.

Flera myndigheter har ansvar och roller att spela i dagens psykologiska försvar samt i arbetet med att identifiera och möta påverkanskampanjer. Det gäller Myndigheten för samhällsskydd och beredskap, rättsvårdande myndigheter och försvarsmyndigheter. I försvarspropositionen är regeringen tydlig med att myndigheterna ska utveckla sin förmåga och samtidigt öka samverkan.

En utveckling av verksamheten pågår nu inom Myndigheten för samhällsskydd och beredskap samt andra närmast berörda myndigheter. Jag och inrikesministern som närmast ansvariga statsråd och övriga berörda statsråd följer arbetet noga. Att skapa en särskild myndighet för psykologiskt försvar är i nuläget inte aktuellt.

När det gäller internationellt samarbete vill jag särskilt nämna Natos center för strategisk kommunikation, Stratcom, i Riga. Centret bidrar till Natos arbete genom att bland annat leverera studier och expertutbyte kopplat till hur strategisk kommunikationsförmåga kan stärkas hos de allierade och hos intresserade partnerländer såväl som för olika Natoinstitutioner.

Som partnerland finns det flera sätt att samarbeta med centret. Svenska myndigheter har under 2014 och 2015 deltagit i flera aktiviteter som centret erbjuder. Frågan om ett formellt svenskt samarbete med centret bereds för närvarande i Regeringskansliet.

Anf. 32 HANS WALLMARK (M):

Fru talman! Där lögnen är vapen är sanningen motmedel. Detta tål att upprepas. Det är därför det är så viktigt att vi uppmärksammar de psykologiska hot som riktas mot inte bara Sverige utan hela Östersjöområdet liksom de underrättelsehot som finns och de anfall som sker mot länder som Sverige.

Försvarsministern har själv varit engagerad här och betonat detta på olika sätt. Det tycker jag förtjänar beröm.

En dag som denna finns det all anledning att inse att Ryssland är ett annorlunda land. Det har nu kommit en rapport från Storbritannien om att mordet på Litvinenko i England eventuellt skedde med sanktion av den ryske statschefen. Det ger perspektiv som är rätt ohyggliga när det gäller vad det är som finns på andra sidan Östersjön.

Vi vet också att det finns så kallade röster, som Sputnik och andra, som rapporterar och försöker ge sin version av sanningen. Vi talar om trollfabriker i Kaliningrad. Allt detta är allvarligt och anmärkningsvärt, för det kan vara så att man blandar en häxbrygd av någon del sanning och väldigt mycket lögn. Så presenterar man det, och det skapar osäkerhet. Det undergräver och fräter. Det är en del av de syften och mål som man vill uppnå.

I samband med Folk och Försvars konferens i Sälen för några veckor sedan var försvarsministern mycket tydlig när han markerade mot de påståenden som nu florerar i samband med världlandsavtalet, som vi har för avsikt att anta i kammaren under våren. Det finns groteska påståenden om att världlandsavtalet skulle leda till kärnvapenbaser, att man skulle öppna baser och en massa annat. Försvarsministern ställde den kloka frågan: I vems syften sprids denna typ av felaktigheter?

Jag tror att det är klokt att vi återkommande ställer denna typ av frågor när det kommer grova påståenden. Vem tjänar på det?

Sedan kan man kanske lite självkritiskt från försvarsministerns sida fundera på om det inte finns en viss likhet mellan de rätt bisarra argument

som nu möter värdlandsavtalet, som han är ansvarig för, och hela den Natodebatt som i många år fördes i Sverige. Även den har ju kantats av denna typ av påståenden. Det är bra att försvarsminister Peter Hultqvist vill vara med och röja i undervegetationen i samhällsdebatten, men det finns skäl att se djupare och bredare.

Fru talman! Från Moderaternas sida har vi sagt att detta med att återupprätta det psykologiska försvaret är intressant. Vi vet att det är avskaffat, men det borde undersökas vilka strukturer man ska ha för den nya tiden. Jag uppfattar att försvarsministern, även om han i dag avvisar tanken på att återupprätta en myndighet och inser att det inte går att uppväcka det gamla, inser att det kan krävas något nytt som svarar mot dagens och framtidens behov. Vårt förslag har varit väldigt konkret, nämligen att vi skulle ge FOI i uppdrag att undersöka förutsättningarna för att återupprätta någon form av psykologiskt försvar, inte sådant det såg ut 2008 utan som det ska se ut för morgondagen, för att möta dagens och framtidens behov.

Den kampen måste föras dagligen och stundligen. Där lögnen är vapen är sanningen motmedel.

Anf. 33 Försvarsminister PETER HULTQVIST (S):

Fru talman! Regeringen har i regleringsbrev till MSB angett ett särskilt mål och återrapporteringskrav för myndighetens verksamhet när det gäller informationspåverkan. Man måste ha en god förmåga att identifiera och möta informationspåverkan inom det egna ansvarsområdet. Dessutom ska man bidra till övriga bevakningsansvarigas och berörda aktörers beredskap inom det här området.

Vidare ska rättsvårdande myndigheter och försvarsmyndigheter ta ansvar för relevanta uppgifter inom ramen för det psykologiska försvaret. Det gäller bland annat omvärldsbevakning, omvärldsanalys, underrättelseverksamhet och nationella åtgärder för att möta påverkanskampanjer. Myndigheterna måste skydda samhället och sin egen verksamhet mot bland annat påverkanskampanjer och påverkansoperationer, vilket ställer krav på ökad samordning av olika delar inom myndigheterna och mellan myndigheterna.

Jag tror inte att Wallmark och jag i djupet har några större uppfattningsdifferenser i det här. Det handlar väl mer om hur vi i så fall går till väga. Vi försöker nu sondera terrängen och genomföra ett internt beredningsarbete inom Regeringskansliet. Det handlar om att titta på de här frågorna ur olika aspekter och på hur vi ska ta oss fram. Vi har också i inriktningspropositionen markerat att det här är ett område som vi måste ta ut steglängden på, även om formuleringen kanske var lite annorlunda där.

Det här är en realitet som måste hanteras. Jag vill bara påminna om att Ryssland har fört in informationsarenan i 2014 års militärdoktrin som den fjärde arenan för krigföring, vid sidan av mark, sjö och luft. Informationsoperationer syftar oftast till att splittra, demoralisera, skapa myter och förvilla. Man använder vilseledning för att nå sina säkerhetspolitiska mål och syften.

Vi jobbar nu med att förbereda ett inträde i Stratcom i Riga, centret för strategisk kommunikation. Det handlar om att markera samhörighet med de baltiska staterna men också om att skapa en möjlighet att förstärka vår egen kunskap.

Vi har en förbättringspotential på det här området som vi måste ta på allvar. Det är regeringens uppfattning att det jobbet dels har påbörjats, dels ska utvecklas.

Tar man inte den här typen av frågor på allvar är risken stor att man hela tiden blir ett offer för omständigheterna och att man inte kan hålla reda på sanning eller lögn. Situationen blir förvillande för den breda allmänheten.

Man kan väl utifrån olika politiska utgångspunkter ha olika bilder av hur olika beslut kan slå. Wallmark och jag har olika uppfattningar i fråga om medlemskap i Nato. Sedan ska allt beskrivas på ett korrekt sätt även om man kommer fram till olika ståndpunkter. Men här kanske man på många håll kan göra sig skyldig till överdrifter och till lite väl hårdagna uppfattningar. Jag får väl spela tillbaka den bollen. Det handlar om någon form av självrannsakan även hos Wallmark och hans partivänner.

Men jag är i alla fall glad åt att vi på det här området i stort sett är överens, och det här är en debatt som vi har all anledning att föra.

Anf. 34 HANS WALLMARK (M):

Fru talman! Låt mig beskriva försvarsministerns senaste fyra minuter. Anförandet var liksom uppdelat i två delar. I den senare delen, då han talade mer fritt utan i förväg skrivna lappar, var han rätt intressant. Jag tror att vi i grunden tycker rätt lika på den här punkten. Däremot delar jag inte den här kålsuparteorin: att Natomotståndare och Natovänner skulle använda sig av lika felaktiga argument. Jag avvisar dessutom hela kålsuparteorin även i själva Natodebatten – den får stå för försvarsministern själv. Men jag tycker att det är bra att han deltar i uppröjningen av undervegetationen av konstiga argument som i alla fall förekommer när det gäller värdlandsavtalet.

I den första delen av anförandet läste försvarsministern huvudsakligen innantill. Jo, jo, det låter bra. Jag håller helt med om det. Det jag försöker säga och som jag på de minuter som är kvar skulle vilja få försvarsministern att erkänna handlar om: Är det inte en rätt bra idé som vi har från Moderaternas sida? Vi säger inte hur det ska se ut men att man ska utreda detta. Vi har dessutom angivit i vårt budgetförslag att man skulle kunna låta FOI göra detta.

Låt oss lämna de i förväg skrivna papperen! Kan vi inte enas om att det vore bra om oppositionen tillsammans med försvarsministern i den här frågan skulle kunna arbeta för ett återupprättande av ett psykologiskt försvar som möter dagens och morgondagens behov? Vi får naturligtvis undersöka exakt hur det ska se ut. Det ska inte se ut som 2008, utan det ska möta framtiden. Precis så som försvarsministern beskrev verkligheten försöker också jag beskriva verkligheten. Där lögnen är vapen är sanningen motmedlet.

Jag tycker att det är bra att försvarsministern nämner Stratcom i Riga. Jag har haft förmånen att besöka det. Jag har dessutom ställt skriftliga frågor till försvarsministern om processen för att Sverige ska bli en del av Stratcom, hur det går till. Då har försvarsministern sagt, precis som han gör i dag, fru talman, att ärendet bereds. Jag hoppas att det bereds skyndsamt, för jag tror att det är en bra idé. Det markerar vår närvaro gentemot de baltiska vännerna, men det är också ett viktigt frågeområde.

Just i Stratcom kan man få reda på en del av den desinformation som används. Där finns bland annat det mycket märkliga brev som plötsligt fanns. Försvarsminister Peter Hultqvist påstods ha skrivit ett brev till Ukraina och gratulerat dem till köp av Archersystem. Det är lögn, påhitt och fejk, men det visar just hur desinformationen, lögnen och propagandan används dagligen och stundligen. Det är därför det är viktigt att höja vår beredskap och vår förmåga.

Låt mig avslutningsvis påminna om att det här inte är nytt! Det är strider som har utkämpats på vår kontinent i decennier. Det är väl tack vare radioröster som BBC World Service och Radio Free Europe vi i dag lever i ett Europa där muren har fallit och järnridån har avvecklats. Tack vare röster som Winston Churchills och andras, förmedlade via sådana här kanaler, har människor i en tid av lögn förstått att det också finns sanning, rätt och klokhet.

Anf. 35 Försvarsminister PETER HULTQVIST (S):

Fru talman! Jag tycker att det är intressant. När jag försöker vara lite hovsam när det gäller argumenten för och emot Nato går Wallmark plötsligt i god för alla insatser med argument för Nato. Här har det minsann aldrig skett några övertramp, utan här har sakligheten alltid varit på de himmelska höjderna. Det finns liksom ingenting att säga om detta.

En eventuell ödmjukhet från min sida besvarades i och för sig inte med någon hög röst men med en viss brutalitet från Wallmarks sida. Det får man väl notera. Hur ska man se på det? Jag tycker att det var ett rätt märkligt sätt att möta ett försök att tona ned detta och att vädja till någon sorts saklighet även i den debatten. Men var och en får stå för sitt – så är det.

Sedan handlar det om det som jag redogjorde för, det som Wallmark karakteriserar som innantilläsning. På det sättet försöker han tona ned vikteten av det hela. Jag kan väl bara säga: Det kan inte vara särskilt fel att vi ger direktiv till myndigheterna om att de ska jobba med den här frågan och att vi ställer vissa krav på myndigheterna i fråga om vad de ska kunna nå upp till och att de ska ha omvärldsbevakning, omvärldsanalys och också åtgärds paket för att möta påverkanskampanjer. Det är väl ingenting som man ska försöka förminska. Det är en rätt rimlig ståndpunkt från en regerings sida. Jag kan inte ens en gång tänka mig att Wallmark i praktiken skulle ha något emot detta. Och har han något emot detta bör han anmäla det, för då tycker jag att han intar en uppseendeväckande ståndpunkt. Men vi får väl se.

Det kan inte heller vara särskilt märkligt att man ställer krav på samordning mellan myndigheterna. Vi är i en situation där det här ligger på flera händer. Då måste man se: Hur kan man få det här att fungera på effektivast möjliga vis?

När det gäller framtida utredningar om myndigheters inrättande eller inte inrättande tänker jag inte ge något besked eller löfte. Däremot är det alltid enkelt att säga så här: Jaha, nu har det här hänt – då inrättar vi en ny myndighet. Det är sällan man tittar på om någon myndighet har överlevt sig själv och kanske inte har den funktion som den haft tidigare. Det inträffar visserligen ibland, men det är inte särskilt ofta.

Vi måste ha ett effektivt psykologiskt försvar utan att för den skull fastna i den organisatoriska formen. Det viktigaste just nu är kanske att sätta press på de instanser som jobbar med detta att vi från den politiska

sidan vill se resultat och att det är någonting som vi prioriterar. Om vi i framtiden ser ett behov av en annan organisatorisk form har vi alltid möjlighet att återkomma till just den frågan. Jag vill bara notera att jag i mitt svar inledningsvis markerade att det inte är aktuellt, och det har säkert också Wallmark noterat.

Vi är dock överens om grundfrågan, det vill säga att detta är en utmaning där vi har ett beting att göra. Det var också det jag ville markera i mitt anförande i Sälen, och jag är glad åt att det gavs en viss uppmärksamhet som gör att debatten skärps i frågan, eftersom det driver på processen.

Anf. 36 HANS WALLMARK (M):

Fru talman! Stort tack för detta! Som svar på försvarsministerns fråga vill jag, som relief till den tidigare interpellationsdebatten, säga att jag inte ger uttryck för någon personlig åsikt, utan det här är den moderata uppfattningen. Ibland verkar det vara så att man måste klargöra detta i debatten, så jag vill bara på det sättet vara tydlig.

Det jag egentligen vill, fru talman, är att försvarsministern, utöver att läsa upp direktiv och inriktning, skulle kunna säga att det var en ovanligt bra idé som Moderaterna hade. Tänk om man kunde höra sådant i politiken lite oftare: Det där var väl bra!

Vi moderater säger inte att vi bums och omedelbart ska inrätta en ny myndighet, men låt oss utreda det. Sedan har vi till och med gett ett kreativt förslag på vem som skulle kunna göra det, nämligen FOI.

Låt oss därför, och det välljudande, få höra någon säga: Det där var faktiskt en riktigt bra idé – låt oss tillsammans hitta formerna för det! Jag säger inte att det ska vara här och nu, men jag säger att vi borde hitta strukturen för att möta dessa rätt allvarliga utmaningar i morgon, i framtiden, med det moderna medlen – inte som det såg ut 2008 utan som det ser ut framåt.

När det gäller kålsuparteorin vill jag avslutningsvis säga att det säkert finns de som begår fel. Men när jag recenserar de Natodebatter som har förts i Sverige de senaste åren vill jag ändå betona att jag tycker att överdrifterna och undervegetationen är större på den ena sidan än på den andra. Därmed inte sagt att någon går felfri, men min kritik och min invändning mot kålsuparteorin både i den här debatten och i den allmänna Natodebatten är att det *är* skillnad! Det finns skillnader mellan den ena och den andra sidan.

Anf. 37 Försvarsminister PETER HULTQVIST (S):

Fru talman! Då har vi i alla fall kommit till den punkten att ingen är felfri, och det är ju en bra insikt om mänsklighetens sätt att fungera. Den politiska debatten kan dra iväg lite på olika håll och kanter. Vi får väl se vad den insikten kan stå för i ett framtida perspektiv.

Jag tänker som sagt var inte ge uttryck för något personligt tyckande, för här representerar jag regeringen, vilket innebär att det jag står här och säger, det måste också genomföras. Men jag kan säga att vi nog är rätt så överens om engagemanget och om problembilden.

Däremot är jag inte beredd att stå här i dag och lova ut den organisatoriska lösningen. Wallmark verkar ha tänkt färdigt i frågan, men det är likaså ingen lösning på problemet att jag står här och lovar att vi gör som Wallmark säger, för det krävs så mycket mer för att komma fram. Det är

Prot. 2015/16:56
21 januari

Svar på
interpellationer

många myndigheter som är inblandade redan, och det är många personer som jobbar med frågan. Det gäller att få ordning på detta till att börja med, att få upp en ökad effektivitet i organisationen. Sedan får vi se i vilket läge vi är beredda att ta nya initiativ.

Jag kan i alla fall säga så mycket som att vi har en försvarsgrupp där Wallmark själv ingår. Där ingår de partier som har slutit försvarsuppgörelsen, och det är ett forum där man kan utbyta uppfattningar om hur vi ska göra i framtiden för att göra någonting bättre. Jag uppskattar i grunden diskussionen om det psykologiska försvaret, eftersom det är ett problemområde med en förbättringspotential som vi måste ta på största möjliga allvar.

Överläggningen var härmed avslutad.

Ajournering

Kammaren beslutade kl. 13.54 på förslag av tredje vice talmannen att ajournera förhandlingarna till kl. 14.00 då frågestunden skulle börja.

Återupptagna förhandlingar

Förhandlingarna återupptogs kl. 14.00.

Frågestund

§ 9 Frågestund

Anf. 38 FÖRSTE VICE TALMANNEN:

Jag hälsar statsråden välkomna till frågestunden. I dag besvaras frågor av arbetsmarknadsminister Ylva Johansson, statsrådet Sven-Erik Bucht, försvarsminister Peter Hultqvist samt statsrådet Isabella Lövin.

En fråga ska vara av övergripande och allmänpolitiskt slag eller avse ett ämne som faller inom statsrådets ansvarsområde eller rör dennes tjänsteutövning. Arbetsmarknadsminister Ylva Johansson besvarar såväl allmänpolitiska frågor som frågor inom sitt eget ansvarsområde.

Jobben och integrationen

Anf. 39 ELISABETH SVANTESSON (M):

Herr talman! Jag vill ställa min fråga till arbetsmarknadsministern.

Vi har stora integrationsutmaningar i Sverige. Efter åtta år är inte ens hälften av alla nyanlända i arbete. Nu när ytterligare 240 000 asylsökande har sökt sig till Sverige de senaste två åren krävs det stora politiska reformer för att fler ska komma i jobb snabbare. Särskilt krävs jobb där man inte behöver ha så hög utbildning. Denna utmaning verkar statsministern inte alls se. Han har vid flera tillfällen sagt att det inte är något stort bekymmer. Det är såklart problematiskt, för just här behöver politiken fokusera.

Min fråga till arbetsmarknadsministern är om det är regeringens bedömning att det inte saknas jobb, och särskilt att det inte saknas jobb som faktiskt kräver lägre utbildning.

Prot. 2015/16:56

21 januari

Frågestund

Anf. 40 Arbetsmarknadsminister YLVA JOHANSSON (S):

Herr talman! Det är riktigt som Elisabeth Svantesson säger, nämligen att det är uppenbart att den politik som hittills har gällt inte kan fortsätta. Därför krävs en ny politik så att människor kommer i arbete mycket snabbare än som har varit fallet under de senaste åren.

Då krävs en politik som möter människor med olika förutsättningar och olika behov. Det är självklart så att vi behöver fler jobb i Sverige. Glädjande nog har vi just nu en mycket stark jobbtillväxt. De senaste siffrorna från Statistiska centralbyrån visar på 85 000 nya jobb det senaste året, säsongsrensats, och utvecklingen ser ut att fortsätta.

De nyanlända som kommer till Sverige har väldigt olika förutsättningar. En del har förutsättningar att omedelbart gå in i ett yrke som de kan eller har en hög utbildning med sig. Då är det viktigt att man möter det, och det gör vi i form av snabbspår. Andra kanske inte har någon utbildning alls och har kanske aldrig yrkesarbetat. Då är vägen in på svensk arbetsmarknad särskilt svår, och då är det självklart att vi också måste diskutera enkla jobb.

Anf. 41 ELISABETH SVANTESSON (M):

Herr talman! Då är det uppenbart så att regeringen inte har en samlad syn på om det behövs jobb även för dem som har en lägre utbildning. Mitt enkla svar och råd till den här regeringen är: Se att det inte går att utbilda bort all arbetslöshet! Det krävs reformer för fler enkla jobb. Med en splitt-rad regering är det väl – för den vänligt sinnade – tydligt att *en* orsak till att det inte finns förslag för de enkla jobben helt enkelt är att ni inte är ense.

Anf. 42 Arbetsmarknadsminister YLVA JOHANSSON (S):

Herr talman! När Elisabeth Svantesson hade ansvar för arbetsmarknadsfrågorna fick alla nyanlända en etableringslots. Den politiken får väl beskrivas som en ganska begränsad framgång – det var 0,5 procent av dem som deltog i etableringsuppdraget som fick tillgång till utbildning utöver svenska. Självklart behöver vi satsa väsentligt mycket mer på utbildning och mer individuellt anpassade insatser än vad som gällde under den gamla regeringen.

Rovdjurspolitiken

Anf. 43 PETER HELANDER (C):

Herr talman! Landsbygdsminister Sven-Erik Bucht delar säkert den oro och frustration många av oss här i kammaren och runt om i landet känner kring årets vargjakt. Jag ser med oro på att denna kammare inte har förmågan att fatta beslut om en långsiktig och hållbar rovdjursförvaltning som gör att människor kan bo och verka på landsbygden.

Landsbygdsbefolkningen och glesbygdsbefolkningen behöver känna ett stort förtroende för landsbygdsministrars förslag, som jag hoppas kommer. Det behövs för att få fram en acceptans. Jag känner att regeringen i dag har en tydlig och sammanhållen politisk ambition kring rovdjurspolitiken, men för mig som är helt ny i riksdagen är det ganska uppenbart att det i vargfrågan finns en åsiktsskillnad mellan miljöminister Åsa Romson och landsbygdsminister Sven-Erik Bucht. Kan det vara så att landsbygdsministern har fått vika sig för Miljöpartiet och offra landsbygdsbefolkningen i denna kohandel?

Min fråga är: När kommer de skarpa förslag som möjliggör en vargjakt och kanske kan återskapa förtroendet för politiken hos landsbygdens människor?

Anf. 44 Statsrådet SVEN-ERIK BUCHT (S):

Herr talman! Den jaktförordning som råder i dag har skapat förvirring inom vargjakten. Det finns en stor oro, och förordningen fungerar inte. Vi ska komma ihåg att den regering som satte förordningen på plats var alliansregeringen.

Den här regeringen är helt och hållet överens om att vi måste skapa ordning och reda i detta. Vi måste ha en förordning som följer rättspraxis, och vi måste grunda hur många vargar vi kan skjuta på vetenskaplig rådgivning och analys. Nu är det dags att skapa ordning och reda kring vargjakten i Sverige. Det är dags att den oreda Alliansen ställde till tar slut.

Anf. 45 PETER HELANDER (C):

Herr talman! Jag förstår att det har varit komplikationer med den tidigare jaktförordningen. Jag menar att vi nu måste se framåt och hitta lösningar. Min fråga var: När kommer lösningarna? Om landsbygdsministern är osäker på om han får stöd från Miljöpartiet tror jag att han kan hitta ett annat brett stöd här i riksdagen, inklusive från mig, bara de skarpa lösningarna kommer.

Anf. 46 Statsrådet SVEN-ERIK BUCHT (S):

Herr talman! Vi är helt ense i regeringen om att vi ska skapa en ny förordning som följer rättspraxis och även är relevant gentemot EU-rätten. Det arbetet pågår nu mycket intensivt, och vi kommer att förändra förordningen under vintern. Det handlar också om att titta på att ta besluten i tid, så att det finns möjlighet att ha en rättsprocess som möjliggör jakt. Vi ska även titta på var det ska hanteras.

Utökning av antalet krigsförband

Anf. 47 ROGER RICHTOFF (SD):

Herr talman! Min fråga är till försvarsministern. Anser försvarsministern att antalet krigsförband vi nu har är tillräckligt?

Bakgrunden är att det i det kommittédirektiv som har lämnats står att man ska föreslå hur en utökad personalvolym i krigsorganisationer kan uppnås om ett sådant behov skulle uppkomma med hänsyn till Sveriges försvarsberedskap. Jag tycker att vi har passerat det för länge sedan. I dag tycker jag att vi har för många hövdingar och för lite indianer, om uttrycket

tillåts, i organisationen. Jag vill gärna ha ett svar som kanske är lite fylligare än bara ”ja” eller ”nej”.

Prot. 2015/16:56
21 januari

Frågestund

Anf. 48 Försvarsminister PETER HULTQVIST (S):

Herr talman! Jag tackar för frågan.

Försvarsinriktningsbeslutet innebär att vi utökar organisationen. Vi kommer att utöka med ca 300 soldater på Gotland i förhållande till situationen i dag. Det är en investering som omfattar en rätt ansenlig mängd pengar. Utbyggnadsarbetet påbörjas nu under 2016 och kommer att pågå fram till 2020, och det innebär att personalvolymen när det gäller soldater kommer att öka. Vi skapar nya enheter i Försvarsmakten.

Anf. 49 ROGER RICHTOFF (SD):

Herr talman! Det skulle kunna innebära att försvarsministern också är positiv till ett värpliktssystem i någon form. Är det korrekt uppfattat?

Anf. 50 Försvarsminister PETER HULTQVIST (S):

Herr talman! Det som sker på Gotland sker inom ramen för nuvarande personalförsörjningssystem. När det gäller den utredning Richtoff hänvisade till i sitt första inlägg vill vi ha det belyst hur ett framtida system kan öppna upp för en ökad personalvolym och nya förband. Vi vill alltså ha en utredning som även belyser det perspektivet, och det är det direktiv som gäller. Sedan får vi väl avvakta utredningens resultat och framtida positioner.

Stödet till svensk livsmedelsproduktion

Anf. 51 MONICA HAIDER (S):

Herr talman! Min fråga går till landsbygdsminister Sven-Erik Bucht.

Regeringen har tagit till en mängd åtgärder för att förbättra konkurrenskraften för den svenska livsmedelsproduktionen. Det handlar bland annat om sänkta dieselskatter, direktstöd till mjölkproducenter och höjt Norrlandsstöd, och snart presenteras också en långsiktig livsmedelsstrategi för riksdagen.

Tyvärr har vi haft problem med de sena utbetalningarna av EU-stöden för förra året. Bakgrunden är att Sverige hade svårt att få det svenska landsbygdsprogrammet, som den förra regeringen skickade in, godkänt av EU. Kommissionen hade en mängd synpunkter som den socialdemokratiskt ledda regeringen fick hantera. Detta ledde till merarbete och förseningar av utbetalningarna av stöden för 2015. Hittills har 7 av 9 miljarder kunnat betalas ut.

Min fråga är hur den nuvarande regeringen säkerställer att detta inte händer igen när stöden för 2016 ska betalas ut.

Anf. 52 Statsrådet SVEN-ERIK BUCHT (S):

Herr talman! Det är alldeles riktigt att det vi övertog var en mycket slarvigt inlämnad ansökan till landsbygdsprogrammet av den förra regeringen. Det var 330 utestående frågor som vi löste ut, och det jobbades oerhört intensivt av såväl departement som jordbruksverk. Vi fick det på plats och godkänt i maj 2015. Men det är ett helt nytt system, vilket innebär

att man måste ha helt nya it-system. Vi har jobbat oerhört intensivt med det här.

Av 9 miljarder är 7 miljarder utbetalt nu i januari. Det är de stora pengarna som återstår. Det är kompensationsstödet på 1,2 miljarder. 85 procent av det betalas ut i mars, och en mindre del, ungefär 200 miljoner, betalas ut i november.

Säkerställa framtiden? Ja, vi har redan nu börjat jobba med nästa program, CAP 21. Man kan inte vänta, som man gjorde, med det här programmet. Man måste förbereda sig i god tid så att det inte ställer till med de problem som hela jordbruksnäringen fick på grund av detta.

Anf. 53 MONICA HAIDER (S):

Herr talman! Utbetalningarna av stöden för 2015 skedde mitt i en kris för de svenska mjölkbönderna. Jag undrar om det är något som Jordbruksverket tagit särskild hänsyn till vid denna utbetalning.

Anf. 54 Statsrådet SVEN-ERIK BUCHT (S):

Herr talman! Det ställer givetvis till med likviditetsproblem när man inte får ut stöden i den omfattning som man normalt får. Det var en exceptionell situation under 2015 på grund av det strul som jag redovisade i mitt förra inlägg. Det får inte ske igen.

Nu förbereder man sig för att göra rekordtidiga utbetalningar under 2016 för att på det sättet också kunna kompensera den tidigare förseningen. Vi räknar med stora utbetalningar redan i oktober.

Kompensation till lantbrukarna för försenat stöd

Anf. 55 JONAS JACOBSSON GJÖRTLER (M):

Herr talman! Statens utbetalningar av ersättningarna till lantbrukarna för 2015, som har berörts här, är som sagt kraftigt försenade. Det är särskilt olyckligt med tanke på den svåra situation som många av lantbrukarna i Sverige befinner sig i, särskilt mjölkbönderna.

Nu verkar regeringen ganska upptagen av att hitta skäl och orsaker till att förseningarna har uppkommit. Men för dem som är berörda och som drabbats av detta, nämligen lantbrukarna, spelar det faktiskt inte särskilt stor roll. Det problem som uppstår är att många nu drabbas av likviditetskris och att många tvingas lösa det med lån, det vill säga att det skapas olägenheter och kostnader för dem som är berörda.

Därför vill jag fråga landsbygdsminister Sven-Erik Bucht om regeringen avser – och i så fall på vilket sätt – att kompensera lantbrukarna för de olägenheter och kostnader som uppstått till följd av de försenade utbetalningarna från staten.

Anf. 56 Statsrådet SVEN-ERIK BUCHT (S):

Herr talman! Utbetalningarna, som Jordbruksverket hanterar, följer EU:s regelverk, så det är inget brott mot det. Att kompensera kan man göra på många olika sätt. Bland annat kommer man, som jag sa i förra inlägget, att betala ut 2016 års stöd rekordtidigt så att man stärker likviditeten.

Jag vet att det finns ett stort problem inom svenskt lantbruk. Vi har gjort flera satsningar. Vi har satsat på dieselskattereduktionen, som alliansregeringen sänkte från 2,34 kronor per liter till 90 öre. Den har vi ökat till 1,70 kronor. Det innebär 300 miljoner per år till lantbruk och skogsbruk, under tre år hela 900 miljoner.

Vi finansierade också det nationella kuvertet från EU med hundra procent nationella medel. 152 miljoner betalades ut i två omgångar till det svenska lantbruket. Det är massor av insatser som vi har gjort akut.

Anf. 57 JONAS JACOBSSON GJÖRTLER (M):

Herr talman! Tack, landsbygdsministern, för svaret!

Det låter bra att man är på väg att hitta en ny form att arbeta med det här för 2016, då detta ska betalas ut snabbare. I anslutning till det vill jag fråga landsbygdsministern om han är beredd att garantera att betalningarna för 2016 inte försenas, utan att de snarare betalas ut i förtid. Sedan kvarstår dock frågan på vilket sätt regeringen avser att kompensera bönderna för de förseningar som har uppstått för 2015.

Anf. 58 Statsrådet SVEN-ERIK BUCHT (S):

Herr talman! Det är inte ovanligt att så här sker när man byter programperiod. Så skedde också vid förra programperiodsbytet, då det blev väldiga komplikationer med it-systemet.

Jag vet och förstår att jordbrukarna lider av likviditetsbrist när det blir förseningar. Vi kompenserar dem, och Jordbruksverket lovar att man ska göra rekordtidiga utbetalningar av 2016 års stöd. Jag utgår också från att generaldirektören har gett ett klart och tydligt besked till lantbrukarna.

Framtiden för fas 3

Anf. 59 DÉSIRÉE PETHRUS (KD):

Herr talman! Jag har en fråga till arbetsmarknadsministern om hur det går med den så kallade fas 3, alltså de som står längst ifrån arbetsmarknaden och finns i sysselsättningsfasen.

När jag möter sociala företagare i dag säger de att de fortfarande inte riktigt vet vad som ska hända med deras verksamhet och inte heller med de människor som befinner sig i den här åtgärden.

Regeringen har nu bestämt sig för att lägga ned fas 3 och ersätta den med extratjänster i välfärdssektorn. Det fanns mycket problem. Men samtidigt var nästan 90 procent nöjda med insatsen, och ungefär 63 procent fick jobb i någon form. Och de som befinner sig i fas 3 är ungefär 30 000 personer.

Min fråga till arbetsmarknadsministern är: Vad händer nu, och vilken information går ut till de sociala företagen och till de personer som finns i fas 3?

Anf. 60 Arbetsmarknadsminister YLVA JOHANSSON (S):

Herr talman! Désirée Pethrus fråga rymmer två aspekter.

Den ena gäller de sociala företagen. Det är min uppfattning att de arbetsintegrerade sociala företagen har en mycket viktig roll att spela inom

arbetsmarknadspolitiken och bör kunna få en utökad roll, och det är en fråga som regeringen arbetar med.

Den andra gäller de individer som har blivit placerade i återvändsgränden fas 3. Regeringen och Arbetsförmedlingen arbetar nu mycket intensivt med att se till att människor kan få andra vägar som kan leda till ett riktigt arbete. Det är oerhört många personer som befinner sig i fas 3, och det är många personer som har varit arbetslösa mycket länge.

Nu sjunker, glädjande nog, långtidsarbetslösheten efter många års stillastående. Regeringen har nyligen infört möjligheten till studier för alla dem som befinner sig i fas 3, och vi arbetar med att få kommuner, lands- ting och statliga myndigheter att inrätta extratjänster.

Anf. 61 DÉSIRÉE PETHRUS (KD):

Herr talman! Jag tycker inte riktigt att jag fick svar på vilken information som ges till de här personerna, om de vet vad det är som väntar dem.

I ett pm som läckte ut från Arbetsförmedlingen förra året skriver man att det finns många som står långt från arbetsmarknaden och som varken kommer att vara aktuella för extratjänster i välfärden eller kommer att kunna tillgodogöra sig utbildning.

Frågan är: Vad gör statsrådet för att de här personerna ska få hjälp? Det var ändå 63 procent som fick jobb i den andra åtgärden.

Anf. 62 Arbetsmarknadsminister YLVA JOHANSSON (S):

Herr talman! Det förvånar mig att Désirée Pethrus tycker att fas 3 har varit så välfungerande. Jag tror att hon är ganska ensam om det. Men jag ska ta seriöst på frågan.

Utbildning kommer naturligtvis att passa väldigt många. Det är oerhört ovanligt att människor inte skulle ha möjlighet att tillgodogöra sig utbildning. Jag har faktiskt aldrig träffat någon person som inte skulle ha möjlighet att tillgodogöra sig utbildning. Det är sant att alla inte kommer att klara att ta ett jobb, även om det är subventionerat. Då behöver vi insatser som arbetsträning.

Sverige och de globala målen för hållbar utveckling

Anf. 63 PYRY NIEMI (S):

Herr talman! Min fråga går till biståndsminister Lövin.

De nya globala målen för hållbar utveckling har instiftats, och Sverige har varit väldigt aktivt i dessa frågor.

Vad kommer Sverige att prioritera i arbetet med de nya globala målen för hållbar utveckling? Jag känner väl till att biståndsministern har nämnt särskilt mål 14 och 16. Kan biståndsministern möjligen utveckla vilken roll Sverige kan spela i att uppnå dessa mål?

Anf. 64 Statsrådet ISABELLA LÖVIN (MP):

Herr talman! Jag tackar för frågan. I dessa mörka tider är det glädjande att FN:s alla medlemsstater har lyckats enas om Agenda 2030, den riktning mot en hållbarare värld som vi så väl behöver. Vi behöver ju gifta ihop miljömässig, social och ekonomisk hållbarhet på riktigt i en gemensam agenda.

Sverige har prioriterat bland annat jämställdhet, anständigt arbete, hållbara hav och fredliga samhällen.

Vi kommer att ta ett initiativ tillsammans med små östater för att hjälpa världen att samla sig kring mål 14. Det finns nämligen inget centrum inom FN-systemet för alla de frågor som ligger under mål 14.

Vi kommer också att jobba med demokrati, ansvarsutkrävande, rättsstatens principer och alla de svåra frågor som ryms inom mål 16. Det gör jag bland annat inom ramen för statsbyggande och fredsbyggande.

Anf. 65 PYRY NIEMI (S):

Herr talman! Under mål 16 ryms rättsstat och institutionsbyggande. En viktig del, som jag vet att regeringen har tagit rejäl höjd för, är kvinnors deltagande.

Hur tänker Sverige jobba aktivt för att kvinnor ska bli mer delaktiga, speciellt vad gäller mål 16?

Anf. 66 Statsrådet ISABELLA LÖVIN (MP):

Herr talman! Mål 16 handlar om frihet från våld och fredliga samhällen. Det är förutsättningar för att vi ska kunna lyckas med att se till att människor har rätt till utbildning, mat och alla andra mål.

Kvinnors deltagande är en nyckelfråga. Sverige satsar på att göra kvinnor centrala i fredsförhandlingar genom särskilda initiativ för att få kvinnliga medlare och fredsförhandlare. Vi tar också upp kvinnors roll i alla sammanhang.

De försenade ersättningarna till lantbrukarna

Anf. 67 ANDERS FORSBERG (SD):

Herr talman! Jag ställer min fråga till landsbygdsminister Sven-Erik Bucht. Det gäller de försenade EU-ersättningarna.

Svenska bönder verkar sedan 20 år på en gemensam europeisk marknad men med nationella produktionsvillkor, oavsett om det rör sig om skatter, klimat eller EU-ersättningar. Svenskt jordbruk har inte råd att missgynnas i detta i förhållande till sina konkurrentländer.

Då är det speciellt jobbigt när miljöersättningar och liknande EU-ersättningar inte utbetalas i god tid. Utgångspunkten måste ju vara att förenkla bondens vardag och förstärka lönsamheten och konkurrenskraften inom de gröna näringarna.

Statsrådet har tidigare nämnt att det ska göras rekordtidiga utbetalningar för 2016. Kan statsrådet precisera hur han tänker kring det?

Anf. 68 Statsrådet SVEN-ERIK BUCHT (S):

Herr talman! Sedan vi gick med i EU 1995 har vi en gemensam jordbrukspolitik, så samma politik gäller för alla EU:s 28 länder. Förseningarna som Anders Forsberg tar upp finns i alla länder, och många länder har betydligt större förseningar än Sverige.

Det man måste göra är att i tid börja jobba med det nya programmet. Man måste göra sin hemläxa. Därför har vi redan nu startat jobbet med CAP 21 som ska gälla från 2021.

Så gjorde inte alliansregeringen. Man startade sent och lämnade in en slarvig ansökan, vilket gjorde att det blev stora fördröjningar innan vi fick det svenska systemet på plats. Detta gjorde att jordbrukarna drabbades av sena utbetalningar.

Vad gäller utbetalningarna för 2016 kan jag inte i detalj säga vilka som kommer först.

Anf. 69 ANDERS FORSBERG (SD):

Herr talman! Jag tackar landsbygdsministern för svaret. Jag kan förstå att det inte går att precisera i dagsläget, men det är intressant att ambitionen finns.

Låt mig konstatera att detta är en riktig jäkla soppa, och det är inte en kocks fel, utan det är snarare flera kockar som inte har gjort sitt jobb fullt ut.

För att kunna bygga en stabil och växande grön näring behövs stabila regler, långsiktigt goda ekonomiska villkor och politiker som tar ansvar. Är landsbygdsministern beredd att ta detta ansvar?

Anf. 70 Statsrådet SVEN-ERIK BUCHT (S):

Herr talman! Regeringen tar ett stort ansvar för de gröna näringarna, särskilt för jordbruket. Vi har satt in många aktiviteter och ekonomiska stöd för att stötta jordbruket i rådande situation. Det gäller inte minst mjölnäringen där vi under en treårsperiod ger 900 miljoner till en diesel-skatteavskattning och extra likviditetsstöd till jordbruket. Vi har även höjt Norrlandsstödet till maxbelopp.

Regeringen är beredd att ta ett långsiktigt ansvar och startar därför redan nu jobbet inför CAP 21.

Förenkling av byggprocessen

Anf. 71 MARGARETA CEDERFELT (M):

Herr talman! Jag har en fråga till arbetsmarknadsminister Ylva Johansson. Det är en allmänpolitisk fråga, och den handlar om bostadsmarknaden.

Behovet av bostäder är stort. Boverket har kommit fram till att det behövs 700 000 bostäder till 2023. För att vi ska kunna nå detta mål och lösa dagens besvärliga situation behövs det inte bara byggande. Det behövs också en förenklad regelprocess, och det arbetet påbörjade Alliansen.

Många uppfattar att denna process nu har avstannat, vilket givetvis inte är bra. Det behövs bostäder. Det är inte kapital, tid i bostadskö eller kontakter som ska avgöra om en person får en bostad.

Är regeringen beredd att fortsätta det arbete med att förenkla byggprocessen som vi inledde så att det snabbare blir fler bostäder?

Anf. 72 Arbetsmarknadsminister YLVA JOHANSSON (S):

Herr talman! Bostadsbristen är en av våra allra största utmaningar. Den förhindrar tillväxt av nya jobb i delar av landet eftersom människor inte kan flytta till de lediga jobben. Vi har stora utmaningar med många ungdomar som vill flytta hemifrån och nyanlända till Sverige som behöver bostad.

Samtidigt har vi en bostadsskuld. I flera år under den gamla regeringen hade vi ett mycket lågt bostadsbyggande, och nu behöver vi bygga i kapp.

Utmaningarna är stora. I arbetet med dem behöver vi självklart titta på många olika sätt att stimulera byggandet. Regelförenklingar är definitivt en sådan. Regeringen har nyligen bjudit in de andra partierna för att föra gemensamma diskussioner om hur vi kan lägga gammalt groll åt sidan för att systematiskt och gemensamt titta på vilka insatser som behövs och är bra för Sverige så att alla ska kunna få tag i en bra bostad som man har råd med.

Anf. 73 MARGARETA CEDERFELT (M):

Herr talman! Jag lyfte upp frågan just för att den är så viktig. Det handlar inte om bara storstadsregionerna utan om hela Sverige.

Vad kommer det att vidtas för åtgärder för att minska plantiden? I dag kan det flera år från ritning till färdig bostad. Bostadsföretagen måste våga börja bygga, och det nu! Ingen långbänk!

Anf. 74 Arbetsmarknadsminister YLVA JOHANSSON (S):

Herr talman! Bostadsministern arbetar med att titta på regelförenklingar, för det är en viktig del. Det kommer att behövas många olika insatser för att vi ska uppnå det höga bostadsbyggande som är absolut nödvändigt.

Det vore välkommet om vi kan göra det i bred samverkan, och i ett sådant arbete måste alla partier vara beredda att ge och ta och lyssna på alla konstruktiva förslag. Det kommer regeringen att göra.

Hållbarhetsmålen för havsmiljöer

Anf. 75 EMMA NOHRÉN (MP):

Herr talman! Jag ställer min fråga till biståndsmminister Isabella Lövin. Min fråga handlar, precis som Pyry Niemis tidigare fråga, om de nya hållbarhetsmål som FN:s generalförsamling antog i höstas.

Jag är framför allt intresserad av hållbarhetsmål 14 om att bevara och nyttja haven och dessa marina resurser. Ministern var redan tidigare inne på att Sverige kommer att ta en ledande roll där tillsammans med önatationer, bland annat Fiji, eftersom det inte finns något samlat centrum för dessa frågor.

Det är ett viktigt arbete för Sverige, för enligt tidsplanen ska mycket av detta vara uppnått redan 2020 och när det gäller föroreningar i marina miljöer 2025.

Hur tänker ministern att Sverige ska agera för att kunna göra detta kraftfullt och få till de strukturer som behövs för att gå vidare?

Anf. 76 Statsrådet ISABELLA LÖVIN (MP):

Herr talman! Jag tackar Emma Nohrén för frågan.

Utmaningarna för våra hav är fullständigt överväldigande. Vi vet att två av tre fiskebestånd är överfiskade eller fullt utnyttjade. Det finns en väldig brist på kunskap om haven, och vi ser havsförsurningen som hotar marina ekosystem och också försörjningsmöjligheterna för miljoner människor.

Det som Emma Nohrén säger stämmer. Vi har en mängd överenskommelser och konventioner som länder och stater inte lever upp till. Sverige kan stödja genomförandet genom kapacitet, inleda forskningssamarbeten och stödja en mängd mekanismer för att de redan existerande överenskommelserna ska kunna uppfyllas.

Anf. 77 EMMA NOHRÉN (MP):

Herr talman! Jag tackar ministern för engagemanget i frågan. Jag vet att dessa frågor ligger henne varmt om hjärtat, precis som de gör för mig.

Vi pratar ofta om hur det ser ut i världshaven, men vi har också stora problem på hemmaplan. Det gäller att se till att vattenmiljön blir bättre även i vårt eget närområde Östersjön. Ingår det i arbetet och i så fall på vilket sätt?

Anf. 78 Statsrådet ISABELLA LÖVIN (MP):

Herr talman! Haven är en sant gränsöverskridande fråga som tvingar oss att samarbeta över gränserna. Där är det viktigt att komma ihåg att plastskräp som släpps ut på den svenska västkusten förs med havsströmmarna och så småningom kan hamna i en fisk i Indiska oceanen. Det hotar inkomstmöjligheterna för fattiga människor.

Det är klart att vi måste samarbeta kring de här frågorna. Vi måste utbyta kunskap och ta gemensamt ansvar.

Livsmedelsstrategin

Anf. 79 LARS TYSKLIND (L):

Herr talman! Jag har en fråga till statsrådet Sven-Erik Bucht.

Vi har diskuterat likviditetsproblem, utbetalningar och sådant, men min fråga gäller något annat, nämligen livsmedelsstrategin, som kan vara en del av den långsiktiga lösningen. Vi i Liberalerna har länge tyckt att det är en prioriterad och viktig fråga, och det finns även ett stort allmänintresse kring den, åtminstone hos dem som berörs.

Min fråga är: Vad är den nu gällande tidsplanen? Det finns stora förväntningar på livsmedelsstrategin. Det handlar inte bara om politiska förväntningar utan främst om de som direkt kan beröras och även samhället i övrigt. Jag vet att också andra, såsom Naturskyddsföreningen, är intresserade av vad som händer.

Det handlar om jordbrukets konkurrenskraft, men även konsumentperspektivet är viktigt. Hur ser den gällande tidsplanen ut?

Anf. 80 Statsrådet SVEN-ERIK BUCHT (S):

Herr talman! Tidsplanen var initialt att vi skulle lämna en proposition till riksdagen i mars, men vi måste skjuta upp den. Vi räknar med att kunna lägga fram en proposition i juni. Varför då? Jo, för att vi har fått oerhört många inspel, inte minst under de dialogresor vi har gjort runt om i landet, till sex olika orter.

Det har varit fulla hus med många inspel från branscher och intresseorganisationer, vilket har gjort att vi fått ett enormt stort material. Detta material måste sammanställas och hanteras på ett ansvarsfullt sätt, men också förankras hos de övriga partierna.

Jag ser fram emot att vi för en gångs skull i riksdagen ska kunna anta en nationell livsmedelsstrategi med ett gemensamt klubbslag. Det är oerhört viktigt att vi värnar svensk livsmedelproduktion i alla led och att vi själva tar fram fler livsmedel i Sverige.

Prot. 2015/16:56

21 januari

Frågestund

Anf. 81 LARS TYSKLIND (L):

Herr talman! Jag kan hålla med statsrådet om att det är oerhört viktigt med en bred förankring för att få acceptans. Statsrådet pratade om politisk förankring, men jag tror att förankring och acceptans ute i samhället i övrigt kan vara ännu viktigare.

Baksidan med att man har skruvat upp förväntningarna på detta och ser så mycket, i skuggan av jordbrukets problem med konkurrenskraft och sådant, är att det skapar stor frustration när ingenting händer. Jag vill skicka med att detta är en oerhört prioriterad fråga att få på plats.

Anf. 82 Statsrådet SVEN-ERIK BUCHT (S):

Herr talman! Jag håller med Lars Tysklind till fullo. Det är oerhört viktigt att vi förankrar detta, inte minst inom de olika branschorganisationer som finns på både primärproduktionssidan och livsmedelsindustrisidan. Det måste förankras i akademien, handeln och konsumentledet. Förankringsprocessen är det viktigaste för att det ska bli ett kraftfullt instrument för ökad svensk livsmedelsproduktion.

Kompetensförsörjningen

Anf. 83 GUNILLA SVANTORP (S):

Herr talman! Jag har en fråga till statsrådet Ylva Johansson.

Vi ser många utmaningar i Sverige i dag som vi jobbar med, men det finns en sak som jag tycker att vi ibland pratar alltför lite om. Det handlar om kompetensförsörjningen, som är en stor utmaning på många ställen. Vi kommer att ha ett konstant rekryteringsbehov under många år framöver.

Det är viktigt att vi kan behålla de medarbetare vi redan har, och för att lyckas med det behöver utvecklingsmöjligheter erbjudas. Man kanske inte ska titta tillbaka så mycket, men man kan se på det som var bra. På 90-talet fanns något som hette utbildningsvikariat, där utbildning av en anställd kombinerades med en vikariatsanställning för en arbetssökande.

Det var ett bra sätt att få både unga och nyanlända i arbete, och jag undrar om ministern har tittat något på detta.

Anf. 84 Arbetsmarknadsminister YLVA JOHANSSON (S):

Herr talman! Utbildningsvikariatet fungerade mycket bra på 90-talet. Det var en framgångsrik åtgärd som gav människor möjlighet att komma i arbete men som också gav möjlighet att klara kompetensförsörjningen inom äldreomsorgen.

Arbetsmarknadspolitiken måste alltid vara pragmatisk och utgå från det läge som råder på arbetsmarknaden. Under 90-talet hade vi en arbetslöshet som berodde mycket på att det var ont om jobb. I dag ser vi snarare en annan typ av problem och utmaningar på arbetsmarknaden. Vi har re-

kordmånga lediga jobb. Vi har en stor efterfrågan, inte minst inom äldreomsorgen, samtidigt som vi har stora grupper som är arbetslösa och har stora utbildningsbehov.

Regeringen satsar stort på yrkesutbildning av undersköterskor, både för dem som i dag har arbete och dem som är arbetslösa, men vi har inte för avsikt att återinföra utbildningsvikariatet nu. De som arbetar med äldreomsorgen behövs där.

Anf. 85 GUNILLA SVANTORP (S):

Herr talman! Jag tycker att det är lite synd, för jag tror att det kan vara ett väldigt bra sätt att få människor att må bra på arbetet.

Under 90-talet såg vi att man satte sig ned i en partsgemensam grupp där de som jobbade på arbetsplatsen fick diskutera hur det långsiktiga kompetensutvecklingsbehovet ut. Vi såg också att människor mådde bättre under den tiden när de fick en chans att själv påverka sitt arbete.

Jag hoppas att det går att påverka regeringen.

Anf. 86 Arbetsmarknadsminister YLVA JOHANSSON (S):

Herr talman! Som jag sa måste vi alltid vara pragmatiska. Vi är självklart alltid beredda att prova olika lösningar och se till de förändringar som sker. Vi har självfallet gärna en dialog med parterna om detta.

Det är oerhört viktigt att vi nu satsar på kompetensutveckling, både för dem som finns inom äldreomsorgen och dem som vill jobba där, och på utbildning. Vi ska vara försiktiga med att plocka bort duktig personal från äldreomsorgen, för de behövs väldigt väl där.

Jag ser hellre att man kan kombinera arbete med utbildning snarare än att man är ledig från jobbet.

Skyddsvästar till hemvärnet

Anf. 87 LOTTA OLSSON (M):

Herr talman! Min fråga går till försvarsminister Peter Hultqvist.

Hemvärnet är i dag en mycket professionell del av det svenska försvaret. Det svenska hemvärnet är väl bemannat och redo på plats ute i hela landet. I dag har det svenska hemvärnet mycket bättre utrustning än det någonsin haft, och det finns mer utbildade soldater. Vi har aldrig tidigare haft så välutbildade soldater som vi har i dag.

Utöver detta behöver det personliga skyddet för de enskilda soldaterna förstärkas. Vi vet att skyddsvästar inte finns till alla våra hemvärnssoldater i dag.

Min fråga till försvarsministern är: När kommer alla våra hemvärnssoldater att ha tillgång till skyddsväst?

Anf. 88 Försvarsminister PETER HULTQVIST (S):

Herr talman! Tack för frågan!

Detta är en fråga som hanteras direkt inom Försvarsmakten och hemvärnets organisation. Jag har ingen möjlighet att här ange exakt datum för när man har tillgång till skyddsväst.

Anf. 89 LOTTA OLSSON (M):

Herr talman! Jag kan förstå att frågan inte är publik på det viset, men min intention är att försvarsministern ska ta med sig och prioritera detta.

Det får inte vara så att det är verksamheten som ska betala. Det ska inte finnas någon skillnad. Om vi ska ha verksamhet måste vi också ha skydd. Om vi inte har skyddsvästar kommer vi att få stora problem när det gäller att ta hand om de skador som finns i händelse av konflikt.

Anf. 90 Försvarsminister PETER HULTQVIST (S):

Herr talman! Det är självklart rimligt att man ska ha fulländad utrustning. Däremot ska jag som statsråd kanske inte ta över myndighetens ansvar. Det kanske också är orimligt att jag som statsråd ska ha tidsplanen för varenda bit som ska verkställas inom Försvarsmakten.

Däremot kan jag säga: Just nu satsar vi på att bygga upp basplattan, där bland annat grundläggande personlig utrustning i Försvarsmakten som helhet ingår.

Snabbspår för etablering av nyanlända

Anf. 91 MARCO VENEGAS (MP):

Herr talman! Jag vill ställa en fråga till arbetsmarknadsminister Ylva Johansson.

Det är viktigt att vi nu har en regering som genomför flera reformer för att skapa bättre förutsättningar för nyanländas etablering. Med tanke på att det nu är fler än tidigare som har kommit till Sverige på relativt kort tid för att starta ett nytt liv är det särskilt viktigt. För både den enskilda individen och för samhället i stort är det viktigt att nyanlända så snabbt som möjligt har arbete och egen försörjning. Att regeringen inför snabbspår är en av de viktiga åtgärder som syftar just till att åstadkomma detta.

Min fråga till arbetsmarknadsministern är därför: Vilka yrkesområden finns det i dag färdiga lösningar för? Hur många omfattas i dag av dessa snabbspår?

Anf. 92 Arbetsmarknadsminister YLVA JOHANSSON (S):

Herr talman! Jag delar helt uppfattningen att det är oerhört viktigt att människor som kommer till Sverige snabbt kan komma i arbete och att vi kan utnyttja den kompetens som kommer till Sverige.

Som jag sa i ett tidigare inlägg: De som kommer till Sverige har mycket olika förutsättningar. Många har yrkeserfarenheter och utbildningar som efterfrågas på svensk arbetsmarknad, har kunskaper inom de yrken där vi i dag har brist. Där inför regeringen nu, tillsammans med arbetsmarknadens parter, snabbspår. Vi räknar med att få snabbspår inom ungefär 25 olika yrken. Det handlar inte om att någon ska gå före någon annan, utan det handlar om att korta de väntetider som hittills har gällt för att kunna komma in i det yrke som man faktiskt behärskar.

Den 1 februari räknar jag med att 50 personer börjar ett snabbspår till kock. Jag räknar med att ungefär 100 personer börjar ett snabbspår inom legitimationsyrken, inom sjukvården, och att ungefär 20 personer börjar snabbspår till slaktare och styckare.

Anf. 93 MARCO VENEGAS (MP):

Herr talman! Tack, arbetsmarknadsministern för svaret!

Jag hoppas att snabbspåren snart kan utökas till fler områden, så att fler av de människor som kommer till oss har möjlighet att starta sitt liv på nytt, med både jobb och trygghet.

Anf. 94 Arbetsmarknadsminister YLVA JOHANSSON (S):

Herr talman! Som jag sa kommer snabbspåren att utökas till fler yrken. Jag räknar med att vi kommer att få ett utökat intresse för att delta i snabbspåren, eftersom jobbtillväxten i Sverige just nu är mycket stark, vilket också leder till att vi får brist inom allt fler yrken. Då ökar intresset för att inrätta snabbspår inom allt fler yrken. Det är ett mycket bra sätt, där man arbetar pragmatiskt, utgår från individens kompetens och ser till att myndigheter, språkutbildning, yrkesutbildningar, kompletterande utbildningar, validering och praktik kan sammanföras så att man snabbt kan bidra i samhället.

Strategi för biståndet till Syrien

Anf. 95 SOFIA ARKELSTEN (M):

Herr talman! Min fråga går till statsrådet Lövin.

Regeringen har antagit en strategi – ingen resultatstrategi men en strategi – för biståndet till Syrien. Grundansatsen är bra. Men dokumentet väcker ändå frågor.

Konflikten är fruktansvärd. Människor svälter. Krig, våld och övergrepp är vardag för dem som är kvar i landet. Situationen är desperat. Det står till och med i strategin att det är världens värsta humanitära katastrof.

Då undrar jag: Hur avser ministern att anlägga ett klimatperspektiv på biståndet till Syrien, och varför finns inte Syrien med i regeringens handelsstrategi, när den första punkten i strategin är att bygga motståndskraft genom förbättrade möjligheter till försörjning? Möjligen kan handel vara en del av detta.

Anf. 96 Statsrådet ISABELLA LÖVIN (MP):

Herr talman! Tack, Sofia Arkelsten, för frågan!

Syrienstrategin är en strategi som ska möjliggöra också för freden i Syrien och återuppbyggnaden av Syrien. Just nu är 60 procent av alla människor i Syrien arbetslösa. Det är en krigsekonomi som också kan driva människor i armarna på Isil och miliser för sin försörjning. Därför är det viktigt att också kunna erbjuda arbetstillfällen. Där har vi som ambition att se hur man kan stödja genom exempelvis mikrolån och i fråga om kvinnors möjlighet till egen försörjning på jordbrukssidan. Men handel är kanske en smula prematurt i det här läget att satsa på i Sveriges handelsstrategi.

Miljö- och klimatperspektiv har vi på allt utvecklingssamarbete i dag. Det är fullständigt i linje med Agenda 2030. Vi kan inte ha en hållbar utveckling om vi inte ser på miljön.

Anf. 97 SOFIA ARKELSTEN (M):

Herr talman! Jag är väldigt glad att regeringen fortsätter att arbeta med miljö och klimat. Men det jag undrade var: I denna brinnande konflikt, hur ska ni rent praktiskt göra det?

Jag undrar också om ministern – eftersom det står om detta i strategin – kan ge några exempel på den normkritiska verksamhet som ska ändra attityder mot könsrelaterat våld. Jag vill gärna höra hur det är tänkt att genomföras, vilka delar av Syrien man ser att man skulle kunna göra det i nu och om det är genomförbart.

Anf. 98 Statsrådet ISABELLA LÖVIN (MP):

Herr talman! Sidans bedömning är att det är möjligt. Jag har själv besökt Libanon och där träffat bland annat kvinnogrupper som arbetar inne i Syrien med de här frågorna. Den svenska organisationen Kvinna till kvinna är aktiv i regionen, och det finns mycket fina initiativ, bland annat kvinnogrupper som skriver på en ny konstitution och som besökte Sverige för inte så länge sedan, före jul. Det finns alltså ett aktivt arbete som man kan stödja, och när vi har fred blir det väl så viktigt att kvinnor deltar, är starka och har resurser.

Samförståndsavtal om försvarssamarbete med Danmark

Anf. 99 KENT HÄRSTEDT (S):

Herr talman! Jag vill ställa en fråga till försvarsminister Peter Hultqvist.

I mitten av januari i år tillkännagav regeringen att man har ingått ett samförståndsavtal rörande försvarssamarbete med Danmark. En del av detta har beskrivits i medierna, men jag tror att det för många fortfarande är ganska oklart vad detta omfattar.

Jag vill därför fråga försvarsministern: Vad innehåller samförståndsavtalet med Danmark?

Anf. 100 Försvarsminister PETER HULTQVIST (S):

Herr talman! Tack för frågan! Det handlar om att tillsammans fördjupa ett bilateralt samarbete i syfte att öka den operativa effekten när det gäller marina insatser och flyginsatser i fredstid, ökat informationsutbyte, utbyte av lägesbild, upprättande av säker kommunikation, möjlighet att använda varandras hamnar och flygbaser samt också att vi ska utreda möjligheten att under vissa förutsättningar kunna ha tillgång till varandras territorier.

Anf. 101 KENT HÄRSTEDT (S):

Herr talman! Jag tackar för det svaret.

Jag kan notera att det i medierna, inte minst på ledarsidorna, har funnits många spekulationer kring vad samförståndsavtalet syftar till. I en del fall har det varit spekulationer som vad jag förstår leder i helt fel riktning.

Jag skulle vilja be försvarsministern klarlägga inför riksdagen och åhörarna vad samförståndsavtalet syftar till.

Anf. 102 Försvarsminister PETER HULTQVIST (S):

Herr talman! Det är ett fredstida samarbete som egentligen handlar om att två grannländer tar ett ökat ansvar för situationen i deras eget närområde. Vi har redan i dag ett samarbete på många punkter. Detta innebär att vi nu fördjupar det. Det är ett fredstida samarbete, och de som spekulerar i att detta har att göra med ett kommande Natomedlemskap har fel. Det har inte alls med det att göra. Två grannländer samarbetar om gemensamma intressen.

Kompensation för försenad utbetalning av stöd till bönder

Anf. 103 MAGNUS OSCARSSON (KD):

Herr talman! De svenska mjölkbönderna är hårt pressade ekonomiskt. Varje vecka lägger fem mjölkbönder ned sin mjölkproduktion.

Jag ställde nyligen en skriftlig fråga till statsrådet om utbetalningarna av 2015 års EU-ersättningar. Dessa beräknas inte vara fullt utbetalda för rån i november 2016. En sådan fördröjning kommer att slå hårt mot redan ekonomiskt pressade mjölkbönder.

I svaret visar ministern förståelse för de problem som förseningen innebär. Men ministern redovisar inte en stavelse om hur regeringen tänker göra nu för att bönderna ska få de pengar som de har rätt till tidigare än i november.

Min fråga till ministern är: Vilka åtgärder tänker regeringen nu vidta för lantbrukare som drabbas hårt av den uppkomna situationen, och kommer regeringen att ge ränta till alla lantbrukare som får vänta på sina ersättningar för 2015?

Anf. 104 Statsrådet SVEN-ERIK BUCHT (S):

Herr talman! Nej, vi kommer inte att ge någon ränta.

Magnus Oscarsson försöker här ge en bild av att allt betalas ut i november 2016. Det är en helt felaktig bild som han försöker ge till svenska folket. Jordbruksverket har hittills i början av januari betalat ut 7 av 9 miljarder. Det är 7 000 miljoner. Det som återstår av kompensationsbidraget är 1,2 miljarder, alltså 1 200 miljoner. 1 000 miljoner betalas ut i mars och 22 miljoner i november. Det är bilden.

Att mjölkbönder slutar med sin verksamhet är tråkigt. Det är 260 mjölkbönder som slutar med sin verksamhet under ett helår. Om man tittar bakåt var det under en tioårsperiod i snitt ungefär 300 per helår. Tyvärr är det så. Nu måste vi vända detta genom att anta en nationell livsmedelsstrategi och visa att vi tror på svensk livsmedelsproduktion.

Anf. 105 MAGNUS OSCARSSON (KD):

Herr talman! Jag tackar ministern för detta. Situationen är akut.

En bonde ringde mig i veckan. Han sa: Magnus, nu säljer jag en stor del av min skog för att klara löpande utgifter. Men tänk på andra mjölkbönder som inte har skog att sälja. Vad ska de göra?

Vill ministern skicka en signal till de svenska mjölkbönderna och till andra bönder som visar att regeringen tar till sig detta och lyssnar? Vad är regeringen beredd att göra för dessa bönder som drabbas?

Anf. 106 Statsrådet SVEN-ERIK BUCHT (S):

Herr talman! Under hela förra året skickade vi signaler. Vi har gått in med en höjning av dieselskattereduktionen som kostar staten 300 miljoner per år under tre års tid, alltså det som alliansregeringen plockade bort. Vi har gått in och fullt ut finansierat EU-paketet med 152 miljoner som vi betalar ut för att mildra den likviditetskris som finns. Jag vet att många bönder är i en svår situation. Vi vidtar massor av åtgärder för att rätta till detta.

Snabbspår till arbetsmarknaden för nyanlända

Anf. 107 ANNA VIKSTRÖM (S):

Herr talman! Jag har en fråga till arbetsmarknadsminister Ylva Johansson.

Regeringen har fört samtal med arbetsmarknadens parter om snabbare vägar in på arbetsmarknaden för nyanlända när det gäller legitimationsyrken i vården. Snabbspåret utgår från de största grupperna av nyanlända inom området. Men åtgärderna kan delvis också tillämpas på samtliga 21 reglerade hälso- och sjukvårdsyrken.

Målet med snabbspåret är att vägen till arbetsmarknaden och legitimation för nyanlända ska vara förutsägbar, rättssäker och så kort som möjligt. Det finns förhoppningar om att detta snabbspår snart ska ge resultat.

Vi har nyss hört att 100 är på väg in. Men jag frågar ändå: Hur förlöper arbetet med snabbspåret för legitimationsyrken, och hur kan utfallet av detta snabbspår se ut tidsmässigt?

Anf. 108 Arbetsmarknadsminister YLVA JOHANSSON (S):

Herr talman! Sedan jag i april förra året initierade och bjöd in arbetsmarknadens parter till diskussioner om snabbspår har arbetet gått förvånansvärt snabbt. Flera snabbspår är redan på plats, och många fler är på gång.

När det gäller legitimationsyrkena inom sjukvården räknar jag med att ungefär 100 personer börjar den 1 februari.

Vad det handlar om är att man nu översätter många av de prov som har varit, så att man till exempel kan utföra prov på sitt eget språk eller på engelska, innan man uppnår tillräckliga kunskaper i svenska och innan man kan pröva sina yrkeskunskaper. Man kortar väntetiderna mellan olika steg, så att man kan göra flera saker tillsammans.

Det som är speciellt med legitimationsyrkena är att ingen släpps över bron förrän man har uppnått de kompetenskrav som krävs för legitimationen. Därför kommer det att ta olika lång tid för olika individer att nå denna kompetens. Men jag bedömer att vi kan korta tiden med år.

Anf. 109 ANNA VIKSTRÖM (S):

Herr talman! Jag tackar för svaret. Fokus var inledningsvis på de fyra stora yrkesgrupperna läkare, sjuksköterskor, tandläkare och apotekare. Finns det något mer konkret arbete som pågår med snabbspår för övriga reglerade yrken?

Anf. 110 Arbetsmarknadsminister YLVA JOHANSSON (S):

Herr talman! Det handlar om att vi nu gör modeller som är tillämpbara för flera yrken. När man tar del av detta kan man förvånas över att detta inte har gjorts tidigare, alltså att man samarbetar mellan arbetsgivare och ser till att folk kan praktisera samtidigt som de går kompletterande utbildning, att de kan göra proven på andra språk än svenska eller att de kan gå en förberedande utbildning för att kunna klara proven. Men nu gör vi detta. Det är en modell som borde ha funnits på plats för länge sedan. Men nu finns den, och nu använder vi den för fler yrken.

Arbetsförmedlingens organisation

Anf. 111 ANNIKA QARLSSON (C):

Herr talman! Jag har också en fråga till arbetsmarknadsministern. Jag vet att arbetsmarknadsministern har varit på studieresa i Australien och tittat på arbetsmarknadspolitik generellt sett men kanske lite mer specifikt på arbetsförmedlingen. Det är ett exempel som många gånger har använts i den svenska debatten, och Centerpartiet har många gånger tittat på de lärdomar som man har dragit av 20 års erfarenhet av att organisera arbetsförmedlingen på ett annat sätt.

Det går aldrig att använda en hel modell rakt över i ett annat lands system. Man kan snarare plocka över de delar som man tycker skulle vara värdefulla att kanske implementera i Sverige.

Det som vi från Centerpartiet har ansett vore värdefullt att göra även i Sverige är att dela upp förmedlingsdelen och myndighetsdelen och se till att man inte sitter på två stolar samtidigt. Men vi anser också att man ska låta aktörer på ett strukturerat sätt arbeta med ett tydligt fokus på resultat.

Jag skulle vilja höra vad arbetsmarknadsministern såg och vilka lärdomar hon tar med sig hem till Sverige.

Anf. 112 Arbetsmarknadsminister YLVA JOHANSSON (S):

Herr talman! Det är min övertygelse att privata aktörer på ett väsentligt sätt kan bidra till arbetsförmedling också i Sverige.

Under den gamla regeringens tid hade vi ungefär 1 000 privata aktörer kopplade till Arbetsförmedlingen. Det var en verksamhet som tyvärr var kantad av en hel del skandaler med lotsar och coacher som inte fungerade.

Jag har rest till Storbritannien och till Australien för att ta del av det som har gjorts i länder som har längre erfarenhet än vi och länder som jag bedömer med bättre resultat samarbetar med privata aktörer inom arbetsförmedlingen.

Det som har varit slående och mycket lärorikt i båda dessa länder är att de samarbetar med väsentligt färre aktörer. I Storbritannien har man ungefär 40 privata aktörer över hela landet, och i Australien har man 44 privata aktörer. I Sverige hade vi 1 000. Det är en väsentlig lärdom. Man har också i båda länderna mer resultatbaserade ersättningar – i Storbritanniens fall 100 procent resultatbaserad ersättning. Det tror jag också är någonting att lära av. De har också längre kontrakt.

Anf. 113 ANNIKA QARLSSON (C):

Herr talman! Om jag hade haft längre talartid än en minut förut hade jag sagt att en av de delar som vi också anser att man ska ha är resultatfokus i fråga om de ersättningar som betalas till dem som ska utföra tjänsterna. Även detta delar vi alltså.

Det som hände för ett år sedan var att vi här i riksdagen tyckte att det var synd att arbetsmarknadsministern lade ned den utredning som hade till uppgift att se över Arbetsförmedlingens funktion. Vi sa att det är dags att ta upp den igen. När kommer direktiven till denna utredning?

Anf. 114 Arbetsmarknadsminister YLVA JOHANSSON (S):

Herr talman! Den gamla regeringen misslyckades faktiskt med att arbeta med de privata aktörerna om arbetsförmedlingen. Det är min bedömning. Tyvärr är det en tröskel att komma tillbaka och hitta bättre och nyare sätt att göra det. Men det är min övertygelse att det går att göra.

Vi kommer att tillsätta en utredning om Arbetsförmedlingens och statens roll på arbetsmarknaden i framtiden. Men när det gäller arbetet med privata aktörer menar jag att det är ett arbete som kan bedrivas och bör sjösättas tidigare än en utredning.

Det internationella biståndet till västsahariska flyktingar

Anf. 115 HILLEVI LARSSON (S):

Herr talman! Jag vill ställa min fråga till biståndsminister Isabella Lövin.

Alltsedan Marockos ockupation av Västsahara inleddes i mitten av 70-talet bor en stor del av den västsahariska befolkningen i flyktingläger i Algeriet. De är helt beroende av mat, vatten och mediciner från omvärlden. Tyvärr har stödet minskat under senare år. Då talar jag om Europas och även FN:s bistånd.

Under hösten sköljde en stor översvämning bort flyktingarnas lerhus och förstörde lager med mat och mediciner. Det fick svåra konsekvenser. Frustrationen växer i flyktinglägren hos människor som vill ta till vapen igen. Det pågår nämligen en fredlig process i dag.

Vad kan regeringen göra för att se till att biståndet till flyktinglägren ökar, från såväl Sverige som Europa och FN?

Anf. 116 Statsrådet ISABELLA LÖVIN (MP):

Herr talman! Jag vill tacka för denna viktiga fråga.

Situationen för västsaharierna i lägren och även inne i Västsahara är väldigt desperat och har varit det under lång tid.

Sverige är en av världens största givare till organisationer som UNHCR och World Food Programme, som gör så att lägren med flyktingar från Västsahara fungerar i Algeriet. Matransonerna har skurits ned på senare tid. Och undernäring är ett stort problem i lägren.

Vi driver på för att UNHCR, andra organisationer och även EU ska ha ett ökat fokus på att hjälpa situationen. Det gör vi av humanitära skäl. Men vi vill naturligtvis se en politisk lösning. Vi vill se en lösning på konflikten.

Det är viktigt att stödja FN-spåret. Då måste vi ge västsaharierna hopp.

Anf. 117 HILLEVI LARSSON (S):

Herr talman! Jag tror att det är viktigt. Vi kan såklart göra vad vi kan i Sverige, men det krävs också internationellt bistånd. Där kan vi göra en stor insats.

En liten insats kan också göra stor nytta. Till exempel kan den makrill som västsaharierna får vara skillnaden mellan undernäring och att kunna leva ett bra liv. Därför är jag glad över det.

För att behålla freden, för att frustrationen inte ska ta över, tror jag också att det är viktigt att vi visar att vi inte har glömt människorna i flyktinglägren.

Anf. 118 Statsrådet ISABELLA LÖVIN (MP):

Herr talman! Västsahara är ett exempel på en tyvärr alldeles för lite uppmärksammas konflikt och humanitär krissituation. Omvärlden fokuserar mycket på Syrien nu. Men det här ett område där vi måste fortsätta driva på, också med politisk energi och politiska initiativ, så att en politisk lösning i enlighet med folkrätten kommer till stånd.

Vi stöder flyktinglägren.

Tidsplanen för livsmedelsstrategin

Anf. 119 ÅSA COENRAADS (M):

Herr talman! Jag hade tänkt ställa en fråga till landsbygdsministern om den aviserade propositionen om livsmedelsstrategi. Nu har en kollega redan debatterat frågan med landsbygdsministern. Men jag vill ändå följa upp tidsplanen för livsmedelsstrategin.

För ett och ett halvt år sedan tog den nuvarande regeringen bort Alliansens satsning på Matlandet Sverige. Nu har Produktionsverige ingen strategi för livsmedelsproduktion över huvud taget. Jag vet att det finns många som kan producera och exportera mer, vilket skulle vara bra för hela Sverige på många olika sätt.

Jag undrar hur förankringsprocessen av livsmedelsstrategin ska gå till. Vi har under ett helt år fått höra att den kommer att komma. Den aviserade propositionen skulle komma i april. Nu fick vi höra att den kommer att dröja ända till juni.

Hur ser förankringen ut i oppositionen?

Anf. 120 Statsrådet SVEN-ERIK BUCHT (S):

Herr talman! Sverige har aldrig haft någon livsmedelsstrategi. Vi är ett av få länder i Europa som har saknat det. Den här regeringen har tagit initiativ till att starta det arbetet. Och det är glädjande att alla partier har anslutit sig till det. Även Moderaterna har gjort en omvändning. Det är hedrande. Det här behövs.

När det gäller förankringsprocessen tror jag inte att det finns någonting som har varit så förankrat ute i landet som det här. Vi har varit på dialogmöten och träffat hundratals personer, branschorganisationer och intresseorganisationer. Vi har också bjudit in riksdagspartierna så att de har kunnat vara med på dialogmötena. Vi måste ha ytterligare dialog med partierna för att kunna hitta en gemensam linje.

Det är viktigt att vi får en strategi på plats. Vi kan inte välja bort livsmedel. Vi spräcker 10-miljonersvallen i Sverige i år och är uppe i 13 miljoner. Vi behöver livsmedel.

Prot. 2015/16:56
21 januari

Frågestund

Gatuvåldet

Anf. 121 ANDERS ÖSTERBERG (S):

Herr talman! Min fråga är till Ylva Johansson som representant för regeringen.

Återigen har en ung människa mist livet på grund av gatuvåld och skottlossning i Järvaområdet. Våldet har ökat i vår stadsdel på mycket kort tid, och vapen har hamnat i händerna på unga medborgare.

Självklart går tankarna till familj och anhöriga, men också till ledsna grannar, frustrerade föräldrar och skrärade barn och unga.

Våldet på våra gator måste upphöra. Det krävs en politik som bekämpar brotten men också brottens orsaker. Och det krävs en politik som ger människor hopp och framtidstro. Annars försvinner framtidstron hos människor.

Vet ni vad? Akalla är nämligen vårt område, inte våldets område. Vi får aldrig kapitulera. Vi får aldrig låta våldet bestämma i våra förorter. Det är de som är en fara för våra barn som ska bort. Det måste samhället se till.

Vad gör regeringen mot det dödliga våldet? Och vad gör regeringen för att folk ska få hopp och framtidstro?

Anf. 122 Arbetsmarknadsminister YLVA JOHANSSON (S):

Herr talman! Det är en oerhörd tragedi att en tonåring har blivit mördad och att en ung människa har blivit svårt skadad i Akalla.

Det är självklart polisens uppgift att både förhindra och beivra brott. Det kommer att komma fler poliser. Vi har också strategier när det gäller illegala vapen.

Brottsförebyggande rådet visade nyligen att tryggheten i Sverige ökar, vilket är glädjande. Men det finns en grupp där tryggheten inte ökar, där tvärtom otryggheten ökar. Det är bland människor som kommit till Sverige från ett annat land. Därför är det viktigt att polisen nu allokerar resurser till de 14 områden som är särskilt socialt utsatta och att det görs särskilda, riktade satsningar där.

Anders Österberg lyfter också upp behovet av att förhindra brottens orsaker. Det är klart att social utsatthet är allvarligt. Det regeringen gör i fråga om att ingen ung människa ska gå arbetslös mer än 90 dagar kommer att påverka villkoren väsentligt, också i Akalla.

Arbetsmarknadsutbildningarna

Anf. 123 CHRISTIAN HOLM BARENFELD (M):

Herr talman! Jag har en fråga till arbetsmarknadsministern gällande arbetsmarknadsutbildningarna.

Arbetsmarknadsutbildningarna är en omfattande del av budgeten. De är dyra. Och enligt Arbetsförmedlingens egna utvärderingar ser man inga som helst effekter av dem när det gäller jobben. Jag träffade IFAU i går.

De har inga motstridiga uppgifter om effekterna jämfört med Arbetsförmedlingen.

Om vi blickar framåt och tittar på hur vi ska använda de pengar som finns till förfogande för att stärka arbetsmarknaden och skapa bättre förutsättningar för fler att komma i arbete, anser då arbetsmarknadsministern att det är en bra prioritering att avsätta 1,8 miljarder av skattemedlen för åtgärder som inte ger några mätbara, positiva effekter på jobben?

Anf. 124 Arbetsmarknadsminister YLVA JOHANSSON (S):

Herr talman! Arbetsmarknadsutbildningarna har traditionellt sett lett till att ungefär 70 procent av dem som går där kommer i arbete. Den gamla regeringen, när Moderaterna styrde på Arbetsmarknadsdepartementet, lade om politiken och sa att arbetsmarknadsutbildningar bara kunde gå till dem som står mycket långt från arbetsmarknaden. Alliansen styrde alltså om till mer av sysselsättning än till att faktiskt utbilda personer för de lediga jobben och svara mot arbetsgivarnas behov.

Det har fått förödande konsekvenser, precis som Christian Holm Barenfeld beskriver. Man får väldigt låg effekt, nära noll, av dagens arbetsmarknadsutbildning.

Det är självklart ett område där regeringen planerar stora förändringar. Arbetsmarknadsutbildningar behövs i ett läge då vi har stora problem med matchningen på arbetsmarknaden, parallellt med ännu större satsningar på reguljär utbildning.

Det här är i fokus för regeringen. Vi kommer att ändra den inriktning som den gamla regeringen hade när det gäller arbetsmarknadspolitik.

Bredbandsutbyggnaden i glesbygden

Anf. 125 LINUS SKÖLD (S):

Herr talman! Min fråga går till statsrådet Sven-Erik Bucht.

Stora delar av Sveriges yta är glest befolkade. För att hela landet ska kunna leva krävs det att viktiga samhällsfunktioner finns tillgängliga också i de glest befolkade delarna. Tillgången till internetuppkoppling är en sådan viktig samhällsfunktion. Det är viktigt för att människor ska välja att bosätta sig i lands- och glesbygd, för att företag ska kunna etablera sig och för att hela Sverige ska kunna vara med och skapa jobb, tillväxt och förutsättningar för en god välfärd.

I stora delar av landet är koncentrationen av abonnenter inte tillräcklig hög för att det ska räcka med ekonomisk vinst som drivkraft för att etablera bredbandsnät. Därför är det viktigt att staten säkerställer tillgången till bredband i hela landet.

Regeringen har fattat beslut om en ökad samverkan mellan statliga myndigheter för att öka bredbandsutbyggnaden. Jag är rädd för att samverkan mellan statliga myndigheter inte räcker.

Hur avser statsrådet att arbeta för att säkerställa en god tillgång till bredband i hela landet?

Anf. 126 Statsrådet SVEN-ERIK BUCHT (S):

Herr talman! Tack för en viktig fråga! Att vi får bredband i hela landet är mycket centralt. Det är precis lika viktigt som när vi en gång i tiden elektrifierade Sverige.

Att det i stor omfattning finns bredband i tätbebyggda områden och i städer är bra. Men det måste komma ut också på svensk landsbygd. I dag är det ungefär 38 procent av hushållen som har tillgång till bredband. Här gör regeringen en enorm satsning.

Från strukturfondsprogrammen satsar vi 1,2 miljarder för att bygga de ortssammanbindande näten. Vi satsar också 3,25 miljarder från landsbygdsprogrammet för att bygga ut bredband på mindre orter där de kommersiella krafterna inte är intresserade.

Det här följer jag som statsråd väldigt nära, och det är fler statsråd som gör det, bland annat Mehmet Kaplan som är it-minister. Vi ska aldrig någonsin släppa detta. Vi lägger nu också fram en proposition om att bygga billigare bredband.

Civil värnplikt

Anf. 127 ÅSA LINDESTAM (S):

Herr talman! Min fråga går till försvarsminister Peter Hultqvist.

Jag skulle vilja diskutera lite om personalförsörjningsutredningen. Jag vet att den debatterades i Sälen på Folk och försvar. Men jag hade tyvärr inte möjlighet att delta då. Jag har förstått att utrikesministern önskade en form av civil värnplikt. Ska den i så fall tas med i personalförsörjningsutredningen eller hur ska det egentligen fungera?

Jag hoppas att jag kan få ett närmare svar eftersom det är frågor som vi behöver få besked om för att veta hur detta ska hanteras.

När det gäller totalförsvaret, hur hänger det här ihop med civil värnplikt? Kommer den i så fall att påverka arbetet?

Anf. 128 Försvarsminister PETER HULTQVIST (S):

Herr talman! Tack för frågan!

Läget är sådant att det som regeringen har tagit initiativ till att utreda är den militära personalförsörjningen utifrån det förhållandet att avgångsfrekvensen för kontinuerligt heltidsanställda soldater inte är bra. När det gäller de tidvisanställda soldaterna finns det vissa rekryteringsproblem. Detta i kombination med att förbanden inte är fullt övade genom att många med värnpliktsbakgrund är krigsplacerade gör att det finns en obalans som vi måste se över.

Det som vi nu utreder är en förbättring av personalförsörjningen där vi särskilt tittar på den danska och norska modellen där man kombinerar en militär värnplikt med professionell organisation. Vi får se vad den utredningen kommer fram till, och då får vi ta ställning till hur vi ska gå vidare. Det är vad vi utreder.

Anf. 129 JENNY PETERSSON (M):

Herr talman! Tillväxten är god. Räntan är låg. Och regeringens propositionslista är väldigt tunn. Den är tom på förslag och reformer när det gäller enkla jobb och nya jobb. Sverige står inför utmaningar framöver. Då krävs det seriösa reformer och förslag på det här området.

Min fråga går till Ylva Johansson, och det gäller enkla jobb och nya jobb. Tidigare under frågestunden fick Ylva Johansson en fråga av min kollega Elisabeth Svantesson. Den visade på en tydlig splittring i regeringen. Löfven säger en sak, arbetsmarknadsminister Johansson säger en annan sak. Arbetsmarknadsministern var också otydlig i sitt svar. Hon pratar hellre om Alliansen än sin egen politik. Tydligast var ändå avsaknaden av reformer och förslag på området.

Så Ylva Johansson: Vilka reformer har ni för nya, enkla jobb?

Anf. 130 Arbetsmarknadsminister YLVA JOHANSSON (S):

Herr talman! Jag ska göra Jenny Petersson besviken. Det är inte genom lagstiftning i riksdagen som nya skapas. De skapas ute i växande företag som kan anställa.

Situationen just nu på svensk arbetsmarknad är att det är en oerhört stark tillväxt av nya jobb. Arbetslösheten sjunker mycket snabbt. Vi ser inom allt fler områden en brist. De finns allt fler bristyrken, och det skriande behovet är att vi kan säkerställa att utbilda människor för de jobb som faktiskt finns, så att arbetsgivarna kan få tag i relevant personal för de lediga jobben. Därmed kan också företagen fortsätta att växa.

Regeringens politik påverkar givetvis tillväxten av nya jobb, men det gör man inte i första hand genom ny lagstiftning. Det handlar om de investeringar som regeringen gör i infrastruktur, inte minst när det gäller bostadsbyggandet som tidigare debatterades här. Det gäller satsningar på utbildning, en flexibelt individuellt anpassad arbetsmarknadsutbildning och ett samarbete med arbetsmarknadens parter.

Vi kommer att behöva nya jobb, både kvalificerade jobb och enkla jobb, och de är på gång.

Anf. 131 FÖRSTE VICE TALMANNEN:

Med detta avslutas veckans frågestund. Jag ber att få tacka de deltagande statsråden.

§ 10 Anmälan om interpellation

Följande interpellation hade framställts:

den 20 januari

2015/16:317 Enkla jobb

av *Fredrik Schulte* (M)

till finansminister *Magdalena Andersson* (S)

§ 11 Anmälan om fråga för skriftligt svar

Prot. 2015/16:56

21 januari

Följande fråga för skriftligt svar hade framställts:

den 20 januari

2015/16:643 Mobilt rekryteringskontor

av *Lena Asplund* (M)

till försvarsminister Peter Hultqvist (S)

§ 12 Anmälan om skriftliga svar på frågor

Skriftliga svar på följande frågor hade kommit in:

den 20 januari

2015/16:589 Förbud mot ämnen i grupp inom Reach

av *Kristina Yngwe* (C)

till klimat- och miljöminister Åsa Romson (MP)

2015/16:591 Ökade sjukskrivningar

av *Margareta Cederfelt* (M)

till socialförsäkringsminister Annika Strandhäll (S)

2015/16:598 Upphandling i kommuner

av *Margareta Cederfelt* (M)

till statsrådet Ardalan Shekarabi (S)

2015/16:592 Sjukfrånvaro

av *Margareta Cederfelt* (M)

till socialförsäkringsminister Annika Strandhäll (S)

2015/16:593 Förbättrade förutsättningar för generationsskiften

av *Jörgen Warborn* (M)

till närings- och innovationsminister Mikael Damberg (S)

2015/16:599 Karlsborg flygplats i Västra Götalands län

av *Mats Green* (M)

till försvarsminister Peter Hultqvist (S)

2015/16:602 Kusträsk skjutfält i Norrbottens län

av *Mats Green* (M)

till försvarsminister Peter Hultqvist (S)

2015/16:603 Korsö skjutfält i Stockholms län

av *Mats Green* (M)

till försvarsminister Peter Hultqvist (S)

2015/16:604 F 17G Visby flygplats på Gotland

av *Mats Green* (M)

till försvarsminister Peter Hultqvist (S)

2015/16:605 Askö skjutfält i Södermanlands län

av *Mats Green* (M)

till försvarsminister Peter Hultqvist (S)

2015/16:606 Tofta skjutfält på Gotland

av *Mats Green* (M)

till försvarsminister Peter Hultqvist (S)

2015/16:607 Stabbo skjutfält i Stockholms län
av *Mats Green* (M)

till försvarsminister Peter Hultqvist (S)

2015/16:608 Veckholms skjutfält i Uppsala län
av *Mats Green* (M)

till försvarsminister Peter Hultqvist (S)

2015/16:609 Lombens skjutfält i Norrbottens län
av *Mats Green* (M)

till försvarsminister Peter Hultqvist (S)

2015/16:610 Orrträsk skjutfält i Norrbottens län
av *Mats Green* (M)

till försvarsminister Peter Hultqvist (S)

2015/16:611 Marma skjutfält i Gävleborgs län
av *Mats Green* (M)

till försvarsminister Peter Hultqvist (S)

2015/16:612 Boden Södra skjutfält i Norrbottens län
av *Mats Green* (M)

till försvarsminister Peter Hultqvist (S)

2015/16:613 Mellsten skjutfält i Stockholms län
av *Mats Green* (M)

till försvarsminister Peter Hultqvist (S)

2015/16:601 Finansieringen av Norrbotniabanan
av *Edward Riedl* (M)

till finansminister Magdalena Andersson (S)

2015/16:600 Asylsökandes tandvårdsbehandling
av *Cecilia Widegren* (M)

till justitie- och migrationsminister Morgan Johansson (S)

2015/16:615 Sena utbetalningar av EU-stöd
av *Sten Bergheden* (M)

till statsrådet Sven-Erik Bucht (S)

2015/16:614 Fördröjd EU-ersättning till mjölkbönder
av *Magnus Oscarsson* (KD)

till statsrådet Sven-Erik Bucht (S)

2015/16:578 Åtgärder för stärkta relationer mellan Sverige och Danmark

av *Hans Wallmark* (M)

till utrikesminister Margot Wallström (S)

2015/16:620 Fördjupat nordiskt samarbete
av *Jesper Skalberg Karlsson* (M)

till statsrådet Kristina Persson (S)

2015/16:618 Blockad mot småföretagare
av *Markus Wiechel* (SD)

till arbetsmarknadsminister Ylva Johansson (S)

2015/16:619 Uthålliga korvettoperationer
av *Allan Widman* (L)

till försvarsminister Peter Hultqvist (S)

2015/16:621 Livsmedelsstrategin
av *Cecilia Widegren* (M)

till statsrådet Sven-Erik Bucht (S)

2015/16:622 Regeringens hantering av frågan om skyddsjakt

av *Saila Quicklund* (M)

till statsrådet Sven-Erik Bucht (S)

2015/16:513 Mäns psykiska ohälsa

av *Jesper Skalberg Karlsson* (M)

till statsrådet Gabriel Wikström (S)

2015/16:522 Nikotinmärkning av snus

av *Jesper Skalberg Karlsson* (M)

till statsrådet Gabriel Wikström (S)

2015/16:524 Det svenska snuset

av *Jesper Skalberg Karlsson* (M)

till statsrådet Gabriel Wikström (S)

2015/16:528 Stor press på mödrahälsovården

av *Cecilia Widegren* (M)

till statsrådet Gabriel Wikström (S)

2015/16:574 Informationsöverföring i hälso- och sjukvården

av *Cecilia Widegren* (M)

till statsrådet Gabriel Wikström (S)

2015/16:571 Diagnosen endometriosis

av *Cecilia Widegren* (M)

till statsrådet Gabriel Wikström (S)

2015/16:572 Endometriosisvården

av *Cecilia Widegren* (M)

till statsrådet Gabriel Wikström (S)

2015/16:579 Regeringens samarbete med Danmark i samband med flyktingsituationen

av *Boriana Åberg* (M)

till statsrådet Kristina Persson (S)

2015/16:573 Id-kontrollerna och deras effekter på Öresundsregionen

av *Boriana Åberg* (M)

till statsrådet Kristina Persson (S)

2015/16:575 Stöd för demokrati i Venezuela

av *Hans Wallmark* (M)

till utrikesminister Margot Wallström (S)

2015/16:576 TTIP-förhandlingar mellan EU och USA

av *Hans Wallmark* (M)

till närings- och innovationsminister Mikael Damberg (S)

2015/16:577 Svenska flygstridskrafterns förmåga till bekämpning av rörliga markmål

av *Allan Widman* (L)

till försvarsminister Peter Hultqvist (S)

2015/16:580 Akut situation för socialtjänsten

av *Cecilia Widegren* (M)

till statsrådet Åsa Regnér (S)

2015/16:583 Minskat antal adoptioner

av *Cecilia Widegren* (M)

till statsrådet Åsa Regnér (S)

2015/16:582 Konsekvensanalys av hur id-kontrollerna drabbat pendlare över Öresund

av *Anders Hansson* (M)

till statsrådet Anna Johansson (S)

Prot. 2015/16:56
21 januari

2015/16:581 Förändrat regleringsbrev till SJ med anledning av id-kontroller

av *Anders Hansson* (M)

till statsrådet *Anna Johansson* (S)

2015/16:585 Kostnader orsakade av id-krav

av *Kristina Yngwe* (C)

till statsrådet *Anna Johansson* (S)

2015/16:584 Lantmäteriets långa handläggningstider

av *Sten Bergheden* (M)

till statsrådet *Mehmet Kaplan* (MP)

2015/16:586 Vapendirektivets negativa effekter

av *Sten Bergheden* (M)

till statsrådet *Gabriel Wikström* (S)

2015/16:616 Vapendirektivets effekter på museer och vapensamlingar

av *Boriana Åberg* (M)

till kultur- och demokratiminister *Alice Bah Kuhnke* (MP)

2015/16:588 Kostnader och polisiära konsekvenser av gränskontroller

av *Rasmus Ling* (MP)

till statsrådet *Anders Ygeman* (S)

§ 13 Kammaren åtskildes kl. 15.16.

Förhandlingarna leddes
av tredje vice talmannen från sammanträdets början till ajourneringen
kl. 13.54 och
av förste vice talmannen därefter till sammanträdets slut.

Vid protokollet

LISA GUNNFORS

/Eva-Lena Ekman

§ 1	Avsägelse.....	1
§ 2	Anmälan om fördröjda svar på interpellationer.....	1
§ 3	Anmälan om faktapromemorior	2
§ 4	Ärenden för hänvisning till utskott	2
§ 5	Svar på interpellationerna 2015/16:207 och 210 om varg	3
	Anf. 1 Statsrådet SVEN-ERIK BUCHT (S).....	3
	Anf. 2 ÅSA COENRAADS (M)	3
	Anf. 3 CHRISTIAN HOLM BARENFELD (M)	4
	Anf. 4 EMMA NOHRÉN (MP)	5
	Anf. 5 Statsrådet SVEN-ERIK BUCHT (S).....	6
	Anf. 6 ÅSA COENRAADS (M)	7
	Anf. 7 CHRISTIAN HOLM BARENFELD (M)	7
	Anf. 8 EMMA NOHRÉN (MP)	8
	Anf. 9 MIKAEL DAHLQVIST (S).....	9
	Anf. 10 ISAK FROM (S)	9
	Anf. 11 Statsrådet SVEN-ERIK BUCHT (S).....	10
	Anf. 12 ÅSA COENRAADS (M)	11
	Anf. 13 CHRISTIAN HOLM BARENFELD (M)	11
	Anf. 14 MIKAEL DAHLQVIST (S).....	12
	Anf. 15 ISAK FROM (S)	12
	Anf. 16 Statsrådet SVEN-ERIK BUCHT (S).....	13
§ 6	Svar på interpellation 2015/16:261 om ålfiskets framtid.....	13
	Anf. 17 Statsrådet SVEN-ERIK BUCHT (S).....	13
	Anf. 18 ANDERS FORSBERG (SD).....	15
	Anf. 19 Statsrådet SVEN-ERIK BUCHT (S).....	16
	Anf. 20 ANDERS FORSBERG (SD).....	16
	Anf. 21 Statsrådet SVEN-ERIK BUCHT (S).....	17
	Anf. 22 ANDERS FORSBERG (SD).....	17
	Anf. 23 Statsrådet SVEN-ERIK BUCHT (S).....	18
§ 7	Svar på interpellation 2015/16:304 om utspel om värnplikt med civila funktioner	18
	Anf. 24 Försvarsminister PETER HULTQVIST (S).....	18
	Anf. 25 HANS WALLMARK (M)	19
	Anf. 26 Försvarsminister PETER HULTQVIST (S).....	20
	Anf. 27 HANS WALLMARK (M)	21
	Anf. 28 Försvarsminister PETER HULTQVIST (S).....	22
	Anf. 29 HANS WALLMARK (M)	23
	Anf. 30 Försvarsminister PETER HULTQVIST (S).....	24
§ 8	Svar på interpellation 2015/16:308 om ett starkare psykologiskt försvar	24
	Anf. 31 Försvarsminister PETER HULTQVIST (S).....	24
	Anf. 32 HANS WALLMARK (M)	25
	Anf. 33 Försvarsminister PETER HULTQVIST (S).....	26
	Anf. 34 HANS WALLMARK (M)	27
	Anf. 35 Försvarsminister PETER HULTQVIST (S).....	28
	Anf. 36 HANS WALLMARK (M)	29
	Anf. 37 Försvarsminister PETER HULTQVIST (S).....	29

Ajournering	30
Återupptagna förhandlingar	30
§ 9 Frågestund	30
Anf. 38 FÖRSTE VICE TALMANNEN	30
<i>Jobben och integrationen</i>	30
Anf. 39 ELISABETH SVANTESSON (M).....	30
Anf. 40 Arbetsmarknadsminister YLVA JOHANSSON (S).....	31
Anf. 41 ELISABETH SVANTESSON (M).....	31
Anf. 42 Arbetsmarknadsminister YLVA JOHANSSON (S).....	31
<i>Rovdjurspolitiken</i>	31
Anf. 43 PETER HELANDER (C).....	31
Anf. 44 Statsrådet SVEN-ERIK BUCHT (S).....	32
Anf. 45 PETER HELANDER (C).....	32
Anf. 46 Statsrådet SVEN-ERIK BUCHT (S).....	32
<i>Utökning av antalet krigsförband</i>	32
Anf. 47 ROGER RICHTOFF (SD)	32
Anf. 48 Försvarsminister PETER HULTQVIST (S).....	33
Anf. 49 ROGER RICHTOFF (SD)	33
Anf. 50 Försvarsminister PETER HULTQVIST (S).....	33
<i>Stödet till svensk livsmedelsproduktion</i>	33
Anf. 51 MONICA HAIDER (S)	33
Anf. 52 Statsrådet SVEN-ERIK BUCHT (S).....	33
Anf. 53 MONICA HAIDER (S)	34
Anf. 54 Statsrådet SVEN-ERIK BUCHT (S).....	34
<i>Kompensation till lantbrukarna för försenat stöd</i>	34
Anf. 55 JONAS JACOBSSON GJÖRTLER (M)	34
Anf. 56 Statsrådet SVEN-ERIK BUCHT (S).....	34
Anf. 57 JONAS JACOBSSON GJÖRTLER (M)	35
Anf. 58 Statsrådet SVEN-ERIK BUCHT (S).....	35
<i>Framtiden för fas 3</i>	35
Anf. 59 DÉSIRÉE PETHRUS (KD).....	35
Anf. 60 Arbetsmarknadsminister YLVA JOHANSSON (S).....	35
Anf. 61 DÉSIRÉE PETHRUS (KD)	36
Anf. 62 Arbetsmarknadsminister YLVA JOHANSSON (S).....	36
<i>Sverige och de globala målen för hållbar utveckling</i>	36
Anf. 63 PYRY NIEMI (S).....	36
Anf. 64 Statsrådet ISABELLA LÖVIN (MP).....	36
Anf. 65 PYRY NIEMI (S).....	37
Anf. 66 Statsrådet ISABELLA LÖVIN (MP).....	37
<i>De försenade ersättningarna till lantbrukarna</i>	37
Anf. 67 ANDERS FORSBERG (SD)	37
Anf. 68 Statsrådet SVEN-ERIK BUCHT (S).....	37
Anf. 69 ANDERS FORSBERG (SD)	38
Anf. 70 Statsrådet SVEN-ERIK BUCHT (S).....	38
<i>Förenkling av byggprocessen</i>	38
Anf. 71 MARGARETA CEDERFELT (M).....	38

Anf. 72 Arbetsmarknadsminister YLVA	
JOHANSSON (S).....	38
Anf. 73 MARGARETA CEDERFELT (M).....	39
Anf. 74 Arbetsmarknadsminister YLVA	
JOHANSSON (S).....	39
<i>Hållbarhetsmålen för havsmiljöer</i>	39
Anf. 75 EMMA NOHRÉN (MP).....	39
Anf. 76 Statsrådet ISABELLA LÖVIN (MP).....	39
Anf. 77 EMMA NOHRÉN (MP).....	40
Anf. 78 Statsrådet ISABELLA LÖVIN (MP).....	40
<i>Livsmedelsstrategin</i>	40
Anf. 79 LARS TYSKLIND (L).....	40
Anf. 80 Statsrådet SVEN-ERIK BUCHT (S).....	40
Anf. 81 LARS TYSKLIND (L).....	41
Anf. 82 Statsrådet SVEN-ERIK BUCHT (S).....	41
<i>Kompetensförsörjningen</i>	41
Anf. 83 GUNILLA SVANTORP (S).....	41
Anf. 84 Arbetsmarknadsminister YLVA	
JOHANSSON (S).....	41
Anf. 85 GUNILLA SVANTORP (S).....	42
Anf. 86 Arbetsmarknadsminister YLVA	
JOHANSSON (S).....	42
<i>Skyddsvästar till hemvärnet</i>	42
Anf. 87 LOTTA OLSSON (M).....	42
Anf. 88 Försvarsminister PETER HULTQVIST (S).....	42
Anf. 89 LOTTA OLSSON (M).....	43
Anf. 90 Försvarsminister PETER HULTQVIST (S).....	43
<i>Snabbspår för etablering av nyanlända</i>	43
Anf. 91 MARCO VENEGAS (MP).....	43
Anf. 92 Arbetsmarknadsminister YLVA	
JOHANSSON (S).....	43
Anf. 93 MARCO VENEGAS (MP).....	44
Anf. 94 Arbetsmarknadsminister YLVA	
JOHANSSON (S).....	44
<i>Strategi för biståndet till Syrien</i>	44
Anf. 95 SOFIA ARKELSTEN (M).....	44
Anf. 96 Statsrådet ISABELLA LÖVIN (MP).....	44
Anf. 97 SOFIA ARKELSTEN (M).....	45
Anf. 98 Statsrådet ISABELLA LÖVIN (MP).....	45
<i>Samförståndsavtal om försvarssamarbete med Danmark</i>	45
Anf. 99 KENT HÄRSTEDT (S).....	45
Anf. 100 Försvarsminister PETER HULTQVIST (S).....	45
Anf. 101 KENT HÄRSTEDT (S).....	45
Anf. 102 Försvarsminister PETER HULTQVIST (S).....	46
<i>Kompensation för försenad utbetalning av stöd till bönder</i>	46
Anf. 103 MAGNUS OSCARSSON (KD).....	46
Anf. 104 Statsrådet SVEN-ERIK BUCHT (S).....	46
Anf. 105 MAGNUS OSCARSSON (KD).....	46
Anf. 106 Statsrådet SVEN-ERIK BUCHT (S).....	47
<i>Snabbspår till arbetsmarknaden för nyanlända</i>	47

Anf. 107 ANNA VIKSTRÖM (S)	47
Anf. 108 Arbetsmarknadsminister YLVA JOHANSSON (S).....	47
Anf. 109 ANNA VIKSTRÖM (S)	47
Anf. 110 Arbetsmarknadsminister YLVA JOHANSSON (S).....	48
<i>Arbetsförmedlingens organisation</i>	48
Anf. 111 ANNIKA QARLSSON (C).....	48
Anf. 112 Arbetsmarknadsminister YLVA JOHANSSON (S).....	48
Anf. 113 ANNIKA QARLSSON (C).....	49
Anf. 114 Arbetsmarknadsminister YLVA JOHANSSON (S).....	49
<i>Det internationella biståndet till västsahariska flyktingar</i>	49
Anf. 115 HILLEVI LARSSON (S).....	49
Anf. 116 Statsrådet ISABELLA LÖVIN (MP)	49
Anf. 117 HILLEVI LARSSON (S)	50
Anf. 118 Statsrådet ISABELLA LÖVIN (MP)	50
<i>Tidsplanen för livsmedelsstrategin</i>	50
Anf. 119 ÅSA COENRAADS (M)	50
Anf. 120 Statsrådet SVEN-ERIK BUCHT (S).....	50
<i>Gatuväldet</i>	51
Anf. 121 ANDERS ÖSTERBERG (S).....	51
Anf. 122 Arbetsmarknadsminister YLVA JOHANSSON (S).....	51
<i>Arbetsmarknadsutbildningarna</i>	51
Anf. 123 CHRISTIAN HOLM BARENFELD (M)	51
Anf. 124 Arbetsmarknadsminister YLVA JOHANSSON (S).....	52
<i>Bredbandsutbyggnaden i glesbygden</i>	52
Anf. 125 LINUS SKÖLD (S).....	52
Anf. 126 Statsrådet SVEN-ERIK BUCHT (S).....	53
<i>Civil värnplikt</i>	53
Anf. 127 ÅSA LINDESTAM (S).....	53
Anf. 128 Försvarsminister PETER HULTQVIST (S).....	53
<i>Reformer för nya enkla jobb</i>	54
Anf. 129 JENNY PETERSSON (M)	54
Anf. 130 Arbetsmarknadsminister YLVA JOHANSSON (S).....	54
Anf. 131 FÖRSTE VICE TALMANNEN	54
§ 10 Anmälan om interpellation	54
§ 11 Anmälan om fråga för skriftligt svar	55
§ 12 Anmälan om skriftliga svar på frågor	55
§ 13 Kammaren åtskildes kl. 15.16.	58